

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σε μίαν ἀμαρτωλή	Σωτήρη Σκίπη
Αἱ Γυναῖκες τῆς Ἐπαναστάσεως	Κωνστ. Ράδου
Ἐν πορείᾳ πρὸς τὴν Σινώπην	Κ. Π. Καβάφη
Ὁ Σολωμός καὶ ἡ γλῶσσα μας (συνέχεια)	Ν. Β. Τωμαδάκι
Pleurer un peu (μετάφρ.)	Τέλλου Ἀγρα
Ἀπ' τὰ «Τραγοῦδια στὴν Ἀγάπη»	Ρίτας Μπούμη
Τὸ Ἴόνιο Θέατρο (συνέχεια)	Μ. Βάλσα
Νιάντες	Arnaldo Cervesato
Γνώμες γιὰ τὸ Φώσκολο	Louis Roussel
»	Giuseppe Ceccherelli
Σονέττο (μετάφρ.)	Εἰρήνης Δεντρινού
Ὀνειροπολήματα	Ν. Πετιμεζᾶ—Δαύρα
Ἑπτανησιακὰ σημειώματα	Διον. Α. Ζακυνθινού
Πνευματικὴ Ζωή.—Βιβλιοκρισίαι.—Ἐκδόσεις.—Ἐφημερίδες.—Περιοδικά.—	

Ἔτος Γ'. Ἀριθ. 24—25
Μάρτιος—Ἀπρίλιος 1929.
Τὸ τεῦχος Δραχ. 6.

7
45

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ 'ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,

*
 Ἔτησία Δραχ. 50
 Ἐξάμηνος » 25
 Ἔτησία Ἐξωτερικοῦ δολλάρια 2
 Ἐκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

Διευθύντρια: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

» συντάξεως: ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

— Τυπώνεται στὴ Σύρο —

Ἐμβάσματα, συνεργασία καὶ ὅ,τι ἄλλο σχετικὸ μὲ τὸ Περιοδικὸ στέλνεται στὴ Διεύθυνση: *Μαριέττα Μινώτου* Διευθύντριαν «Ἰονίου Ἀνθολογίας» Ζάκυνθον.

Τὸ περίφημο λεύκωμα τῆς Ζακύνθου γιὰ τίς Φωσκολιανές Γιορτές 176 μεγάλες σελίδες. — 107 ἱστορικὲς πολύτιμες εἰκόνες. — Ἡ Ζωὴ τοῦ Ποιητῆ. — Τὰ ωραιότερα ἔργα του μεταφρασμένα. — Μελέτες. — Διηγήματα. — Ποιήματα. — Αὐτογραφα. — Ἡ ἱστορία τῆς Ζακύνθου. — Ἡ καλλιτεχνία της. — Τὸ ἱστορικὸν τῶν ἑορτῶν. — Συνεργάτες ἐπιφανεῖς Ἕλληνες καὶ Ἰταλοί. — Ὑπουργοί. — Ἀκαδημαῖκοί. — Καθηγητὲς Πανεπιστημίων. — Γερουσιαστές. — Κριτικοί. — Ἱστορικοί. — Καλλιτέχνες. — Ποιητές. — Λογοτέχνες. — Ἀληθινὸ φιλολογικὸ Μνημεῖο. — Ἐκδοση καλλιτεχνική. — Κόσμημα κάθε βιβλιοθήκης. — Τιμᾶται δραχμὲς 25. Στους συνδρομητὲς μας ποῦ θὰ ἐμβάσουν τὴν συνδρομὴ τους γιὰ τὸ 1929, δραχμὲς 50, στέλνεται δωρεάν.

Ἀνανεώσατε τὴ συνδρομὴ σας τὸ ταχύτερο. Ὑποστηρίξατε τὸ περιοδικὸ μας ἐγγράφοντας τοὺς φίλους σας συνδρομητάς.

Προσεχῇ δημοσιεύματα :

- 1) *Μ. Βάλοα* : «Ζαμπέλιος». — «Ἀντ. Μάτεσις», μελέτες ἐκτεταμένες.
- 2) *Δ. Παπαγιαννόπουλου* : «Ζακυνθία Ἐκκλησιαστικὴ μουσική».
- 3) *Γ. Δαμπελέρ* : Ἡ γνησιότης τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ.
- 4) *Ἀλεξ. Φιλαδελφέως* : Ἡ Πινακοθήκη Λοδέρδου.

ΑΠΟ ΤΑ «ΝΑΥΑΓΙΑ»

ΣΕ ΜΙΑΝ ΑΜΑΡΤΩΛΗ

Τὰ μαραμμένα κάλλη σου, — μὴ χαίρεσαι ! δὲν τὰ ποθῶ,
 γυναῖκα ἀμαρτωλή,
 μέσα στὴν ἀτμοσφαῖρα σου γυρεύω λίγο νὰ σταθῶ
 ἀπόψε τὴ θολή.

Θέλω σὰ σ' ἔνα σύντροφο τῆς θλίψης τῆς σπαρακτικῆς,
 τῆ ραγισμένη
 καρδιά σου ν' ἀνοίγες σ' ἐμέ, σ' ἐμέ παρηγοριά νὰ βρῆς,
 δυστυχισμένη.

Θέλω τὸ πάθος νὰ μοῦ πεῖς ὅπου σὲ κύλησε σιγά,
 σιγά στὸν κακὸ δρόμο,
 θέλω σ' ἐμέ νὰ ἐμπιστευτεῖς τὰ πένθιμά σου μυστικά,
 φτωχιά μου, δίχως τρόμο.

Κι' ἐγὼ σὰν ἀδερφοῦλα μου, χαμένη ἀπὸ πολὺν καιρό,
 ποῦ τὴ ξανανταμώνω,
 τὰ δάκρυά σου σφογγίζοντας, σὰν τὸ ψωμί θὰ μοιραστῶ
 τὸν τραγικὸ σου πόνο.

(Μασσαλία 1929)

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
 ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
 ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
 ΔΩΡΕΑ *Χατμή*
 ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85
 ΑΡΙΘ. 36816

Κ. ΡΑΔΟΥ

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

(ΑΙ γυναίκες τοῦ λαοῦ καὶ ἡ Ἀρχόντισσα).

Ὅπως δ' ἱερὸς Ἀγὼν εἶναι τὸ κοινὸν ἔργον τῶν μικρῶν (τῶν κάτω) τάξεων καὶ τῶν ἀνωτέρων, δηλαδὴ τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τῶν κοιζαμπασήδων, τῶν μεγάλων κληρικῶν καὶ τῶν μεγάλων ἀρματολῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπὸ τὰς ἡρωϊκῆς τῆς Ἑπαναστάσεως ἄλλαι ἀνήκουν εἰς τὰς λαϊκὰς τάξεις καὶ ἄλλαι εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν. Τοῦτο εἶναι εὐκόλουν νὰ ἐξηγηθῇ ἀφοῦ ὅλαι αἱ ἑλληνικαὶ καρδίαι ἐπαλλοῦν τοὺς αὐτοὺς παλμούς. Καὶ πρὸς ἀκόμῃ τοῦ ἀγῶνος δσάκις ἔτυχε περιστάσις αἱ Ἑλληνίδες ἔδειξαν ποῖαι ὑπερήφανοι καὶ πατριωτικαὶ ψυχαὶ κατοικοῦσαν εἰς τὰ στήθη των, καὶ ἐπομένως ποῖαν παρεσκεύαζαν γεννεάν. Πρῶτα, πρῶτα ἡ Σουλιώτισσα ποῦ τῆς ἀποθανάτισαν τὰ περιφρημα λαϊκά μας τραγούδια.

«Ἄς ἔρχονται οἱ Παληότουρκοι! . . Ἄς ἔρθουν πόλεμον νὰ ἰδοῦν»
«καὶ Σουλιωτῶν τουφέκια Τ' ἄρματα τῶν Σουλιωτισσῶν,
τῆς ἑακουσμένης Χαϊδῶς!»

Ἄλλο.

«Ἡ Δέσπω, ἀφέντας Διάπιδες δὲν ἔκαμε, δὲν κάνει,
Δαυλὶ στὸ χέρι ἄρπαξε κόραις καὶ νύμφαις κράζει»
Σκλάβες Τουρκῶν μὴ ζήσωμεν, παιδιὰ μαζί μ' ἐλάτε!
Καὶ τὰ φυσέκια ἀναψε κι' ὅλοι φωτιά γενήκαν».

Ἄλλο.

«Δὲν εἶν' ἐδῶ τὸ Χόρροβο, δὲν εἶν' ὁ Αἰ Βασιλεῖς
Νὰ πάρης σκλάβους τὰ παιδιὰ, νὰ πάρης ταῖς γυναῖκες
Εἶναι τὸ Σούλι τὸ κακὸ, στὸν κόσμον ἑακουσμένο,
Ποῦ πολεμᾷ ἡ Τζαβέλαινα σὰν ἄξιον παλληκάρι»
Βαστῇ φυσέκια στὴν ποδιά καὶ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι,
Καὶ μὲ τουφέκι σισανὲ ἐμπρὸς ἀπ' ὅλους πάγει».

Ἄλλο.

«Ἐδῶ ν, τὸ Σούλι τ' ἀκουστό, τὸ Σούλι ἑακουσμένο
Ποῦ πολεμοῦν μικρὰ παιδιὰ, γυναῖκες καὶ κορίτσια
Ποῦ πολεμᾷ ἡ Τζαβέλαινα μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι
Μὲ τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά, μὲ τὸ τουφέκι στ' ἄλλο
Μὲ τὰ φυσέκια στὴν ποδιά»

Καὶ μιὰ σκηνή, θαυμαστὴ σκηνή ποῦ θὰ τὴν ἐκτιμήσουν ὅλαις! Καὶ κείναις ποῦ δὲν κόψαν τὰ μαλλιά καὶ κείναις ἀκόμῃ ποῦ τὰ κόψαν.

«Τ' εἶν' τὸ κακὸ ποῦ γίνεται στοῦ Διάκου τὴν γυναῖκα!
Πέντ' Ἀρβανίτες τὴν κρατοῦν καὶ δέκα τὴν ἐστάζουν
«Διάκαινα δὲν παντρεύεσαι; δὲν πέρνεις Τούρκον ἄνδρα;»
«Κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμα μου τὴν γῆν νὰ κοκκινήσῃ»
Παρὰ Τούρκος τὰ μάτια μου ναρθῇ νὰν τὰ φιλήσῃ.
Κι' ὁ Διάκος τὴν ἀγνάντευεν ἀπὸ ψηλὴ ραχοῦλα
Κοντὰ κρατεῖ τὸν μαῦρον του, κρυφὰ τοῦ κουβεντιάσει.
«Δύνασαι μαῦρε μ' δύνασαι νὰ βγάλῃς τὴν κυρά σου;»
«Δύναμαι ἀφέντη, δύναμαι νὰ βγάλω τὴν κυρά μου...»
Ἐπῆγε καὶ τὴν ἐβγαλε, τοῦ Διάκου τήνε φέρνει».

Διὰ τὴν γυναῖκα τῆς Ἑπαναστάσεως δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι καθ' ὅλον τὸν ἀγῶνα ἐδείχθη ἡρωϊκὴ καὶ καρτερικὴ καὶ ἐστήριξε τὸν ἄνδρα κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα, τὸν μακρὸν καὶ σκληρὸν ἐκείνον πόλεμον τῶν ἐννέα χρόνων. Ἐκεῖνὸ τὸ ὅποιον ἔπραξεν ἡ Μανιάτισσα Σταυριὰνα ποῦ στὸ Βαλτέτσι, ἔτρεχε ἀτρόμητη ἀπὸ ταμποῦρι σὲ ταμποῦρι καὶ μοίραζε φυσέκια, πολλάκις κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶνος ἐπανελήφθη, ὅπως καὶ ὁ χορὸς Ζαλόγγου τὰς ἡμέρας τῶν διωγμῶν καὶ τοῦ μαρτυρίου. Πάντοτε δὲ ἡ Ἑλληνὶς ἐφάνη ἡρωϊκὴ ὅπως συνέβη καὶ πρὸ τοῦ ἀγῶνος ἀκόμῃ. Μίαν φορὰν ἡ Ὑδρα προσεδλήθη ὑπὸ ἀγρίων καταδρομῶν. Τὸ γεγονός εἶναι τοῦ τέλους τοῦ 18ου αἰῶνος. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐπιδρομῆς ἦτο ὁ ὀνομαστός πειρατὴς Γουλιέλμος τῆς Μάλτας ἔχων συμβοηθοὺς ὄχι ὀλίγους Διάπιδες διψῶντας πλιάτσικο. Ἡ συμπλοκὴ ὑπῆρξε πεισματώδης, ἔτρεξαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες εἰς βοήθειαν ρίπτουσαι καὶ κυλίουσαι λίθους ἀπὸ τὰ ὕψη τῶν κρημνῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τῆς λεγομένης Χοντροπαναγιώτας. Αὕτῃ ὑπῆρξε μήτηρ τοῦ κατόπιν κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα διαπρέφαντος πλοιάρχου Λαζάρου Παναγιώτα, ὅστις ὁμοιάζει καταπληκτικῶς τὴν μητέρα του. Εἰς τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν γενναιοφυλίαν. Ὑδρατὸς χρονογράφος λέγει: «ἡ Παναγιώτα ἦτο ὡς ἄλλη Ἀμαζὼν καὶ ἐξωσμένη τὰ ὅπλα ἔτρεχε παντοῦ ὡς λέαινα, πυροβολοῦσα τοὺς ἐχθρούς. Ἐπὶ τέλους οἱ Ἀλβανοὶ ἀπεσύρθησαν».

Ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Κολοκοτρώνη Φωτιάκης σημειώνει εἰς τὰς ἀναμνήσεις του τὸ ἐξῆς διὰ τὰς γυναῖκας τῆς Ἑπαναστάσεως. Ἦσαν αἱ ἡμέραι τῆς Ἐπιδρομῆς τοῦ Δράμαλη. Ἡ Ἑλλάς ἐθεωρεῖτο χαμένη. Ὁ Κολοκοτρώνης ἐσταμάτησε τὴν νύκτα μὲ τὸ στράτευμά του εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ἀργους ἀντίκρουσ' τὸν Ἀχλαδόκαμπον καὶ ἐστείλεν ἀπόσπασμα εἰς τὸ χωρίον νὰ προμηθευθῇ τρόφιμα. «Αἱ γυναῖκες τοῦ χωρίου, ἦλθαν μὲ μεγάλῃν προθυμίαν φορτωμέναι μὲ τροφάς. Εἶχον τοὺς ἄνδρας των ἐμπρὸς μὲ τ' ἄρματα καὶ ἔλεγαν. Ἀρχηγέ, νὰ τοὺς ἄνδρας μας, νὰ τοὺς πάρης στὸν πόλεμον καὶ ἂν δὲν εἶναι παλληκάρια νὰ βγάλουν τ' ἄρματα νὰ τὰ φορέσωμε μεις. Ἡρωϊκὸς ἄνεμος φυσοῦσε καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα! Βραδυτέρων εἰς τὴν μάχην τῆς Βέργας αἱ γυναῖκες ἤρπασαν τὰ μεγάλα δρέπανα ποῦ ἐθέριζαν ἐκεῖ κοντὰ καὶ ἐπετέθησαν κατὰ τῶν Ἀράδων καὶ ἂν οἱ Ἕλληνες ἀπέκρουσαν νικηφόρως τὰ στρατεύματα τοῦ Ἰδραῆμ ὀφείλεται τοῦτο ὀλίγον καὶ εἰς τὰς γυναῖκας. Δὲν ἀνήκουσι βεβαίως τοιαῦτα κατορθώματα εἰς τὰ γυναικεῖα ἔργα, οὔτε εἶναι ἄρθρα τοῦ συμβόλου τῆς χειραφετήσεως τῆς γυναικός, ἡ ὁποία σήμερον τόσον μᾶς ἀπασχολεῖ διότι ἡ γυνὴ ἐπὶ τέλους δὲν ἐπλάσθη στρατιώτης, ἀλλὰ δὲν ἤμποροῦμεν διὰν συμβαίνουσαν νὰ μὴ τὰ θαυμάζωμεν, ὅπως ἐν Γαλλίᾳ θαυμάζεται ἡ ἀφθαστος καὶ μοναδικὴ Αὐρηλιανὴ Παρθένος καὶ ἡ Ἰωάννα Ἀσσετ ἡ ἡρωὶς τοῦ Μπωβαὶ διὰ τῆς ὁποίας τὴν μνήμην ὁ Λουδοβίκος ΙΑ' ἐθέσπισεν ἑορτὴν ποῦ ἐορτάζεται ἀκόμῃ κατ' ἔτος. Ἡ Σταυριὰνα, αἱ γυναῖκες τοῦ Ἀχλαδοκάμπου καὶ τῆς Βέργας εἶναι γυναῖκες τοῦ λαοῦ. Θὰ ἴδωμεν τώρα καὶ

θανάτου του. Ἐὰν αἰσθάνεσθε τί κακὸν ἐκάματε, ἂν ἔχετε φιλοτιμίαν, μὴ θελήσετε νὰ φονεύσετε κι' ἐμένα μὲ τὰς λειποταξίας».

Δίδει τὸ παράδειγμα, ἡ Ἀσήμε Γκούρα εἶναι πρώτη ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων. Συναθροίσασα τὸ στράτευμα τὸ ἐρκίζει ὅτι θὰ τὴν ἀκούει καὶ θὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του. Ἐτήρησαν τὸν ἔρκον των. Ἀπόδειξις αἱ ἔφοδοι τῆς 18 καὶ 19 Ὀκτωβρίου. Οἱ ἐπιτεθέντες Γκέγκηδες ἀπεκρούσθησαν μὲ μεγάλην των ζημίαν. Ὁ Κριεζώτης καὶ ὁ Μαμούρης εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Τὸ σῶμα τῆς Γκούραινας, «**Μαμουραῖοι**»⁽¹⁾ ἢ **Καστρινοὶ** κατέχουν τὴν Ἀκρόπολιν ἄνω, τὸ σῶμα τοῦ Κριεζώτη **Κριζωταῖοι** κατέχουν κατωτέρω τὸν Σερπετζέν, ἕνα προμαχώνα ἐπὶ τῶν χωμάτων τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον τότε τὸ θέατρον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. Δυστυχῶς ἐξεργάγησαν μεταξὺ αὐτῶν ἕριδες καὶ ἔγιναν καὶ συμπλοκαί. Ἡ Ἀσήμε ἔκαμε τότε υπερτάτην τινα θυσίαν ἀπεφάσισε ν' ἀρραδωνισθῇ τὸν ἄγριον Κριεζώτην, τὸν ὁποῖον οὐτε τότε εἶδε, οὐτε μετὰ ταῦτα μέχρι τοῦ θανάτου τῆς. Τὸ συνοικέσιον ἦτο πολιτικὸν καὶ ἔγινε δι' ἀντιπροσώπων. Μετὰ τινος ἡμέρας μία βόμβα ἔπεσεν ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ Ἐρεχθεῖου, τὸ ὁποῖον διὰ νὰ προφυλάξουν εἶχαν φορτώσῃ μὲ πολλὰ χώματα. Ὡς ἔπεσεν ἡ τουρκικὴ βόμβα ἡ στέγη ὑπεχώρησε καὶ ἡ ἀτυχὴς Ἀσήμε ἐτάφη ὑπὸ τὰ βαρέα μάρμαρα τῆς οἰκοδομῆς μετὰ δεκαοκτὼ ἀκολουθῶν τῆς. Ἐπὶ τῆς Γκούραινας ἐδημοσίευσεν ἡ Εὐγενία Ζωγράφου πολυσέλιδον μυθιστόρημα.

Ἡ Μαντῶ Μαυρογένους ἀνῆκεν εἰς οἶκον ἡγεμονικόν, ἀνεψιὰ τοῦ Νικολάκη Μαυρογένῃ ἡγεμόνος Μολδαυίας καὶ Βλαχίας Ἀρχιστρατήγου τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων κατὰ τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1786. Ὁ πατήρ τῆς ἀρχηγὸς τοῦ Ἰππικοῦ, Σπαθάριος, ἀφοῦ ἔχασε τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐγκατεστάθῃ εἰς Τεργέστην καὶ ὅλη ἡ προσοχή του ἐστράφη εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῆς Μαντῶς, ἡ ὁποία συνεπληρώθη κατόπιν εἰς τὴν Βιέννην. Ἦτο πολὺγλωσσος, εἶχε λαμπρὸ παράστημα καὶ ὠνομάζετο γενικῶς ἡ «Ὁραία Ἑλληνίς». Εἶχε κοχλάζουσαν φιλοπατρίαν, ἀληθὴ δ' εὐγλωττίαν. Μᾶς πληροφορεῖ περὶ τούτου ὁ συνταγματάρχης Ρεϋμπὼ ὅστις ἐπεσκέφθη αὐτὴν εἰς Μύκονον τῷ 1821. Ὡς ἐξεργάγη ὁ ἄγων κατήλθεν εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Κατέλιπεν ὅλους τοὺς συγγενεῖς τῆς. Ἐπώλησε πάντα τὰ ὑπάρχοντά της καὶ αὐτὰ τὰ κοσμήματα καὶ ἐξώπλισε δύο σκάφη διὰ νὰ συνδράμῃ τὴν ἐκστρατείαν τῆς Εὐδοίας, 700,000 πιάστρα ἐκτὸς τῶν κοσμημάτων τῆς. Λέγεται ὅτι καὶ αὐτοπροσώπως διέβη εἰς τὴν Κάρυστον. Ὅπως δὴποτε βέβαιον εἶναι ὅτι τὸ Κράτος τῆς ἀνεγνώρισε στρατιωτικὰς ὑπηρεσίας καὶ τῆς ἔδωκε βαθμὸν (ἐπιτίμως βέβαια) ἀντιστρατήγου. Ἡ Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ Ἐταιρεία κατέχει ἔγγραφον εἰς ὃ ὑπογράφεται μὲ αὐτὸν τὸν βαθμὸν καὶ διὰ τοῦ ὁποίου παραπονεῖται ὅτι οὐδέποτε ἔλαβε τὰς ἀποδοχὰς τῆς καὶ ὅτι τῆς ἀφῆρεσαν καὶ τὴν ἐν

(1) Ὁ ἐξάδελφος τῆς Γκούρα Μαμούρης τὸν διεδέχθη.

Ναυπλίῳ οἰκίαν τὴν ὁποῖαν ἡ Πολιτεία τῆς εἶχε παραχωρήσει διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις τῆς. Ἡ ἀναφορά τῆς ἐγκρίνεται «**διὰ τῆς θυσίας τῆς ὑπὲρ πατρίδος**». Εἶναι ἡ φράσις τοῦ ψηφίσματος. Κάποιος ξένος ἀναφέρει ὅτι εἶχε πολεμικὴν περιβολὴν καὶ ὅτι ἔφερε τὴν σπάθην τοῦ πατρός, ἣτις εἶχε χαραγμένην τὴν ἐπιγραφὴν «**δίκασον, Κύριε, τοὺς ἀδικοῦντας με, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντας με**».

Προσέφερε πολλὰς ὑπηρεσίας διὰ τῶν πρὸς τοὺς φιλέλληνας σχέσεών της. Ἀπηύθυνεν ἐκκλησίαν πρὸς τὰς Ἀγγλίδας: «Σκοπὸς τῆς ἐκκλησιᾶς μου, γράφει, εἶναι νὰ ἐξασφαλίσωμεν ἄσυλον εἰς τὰ γυναικόπαιδα κατὰ τὴν τρομερὰν ταύτην κρίσιν». Ὅμοιαν ἔστειλε πρὸς τὰς Γαλλίδας ὑπὲρ τῶν ἐλληνικῶν δικαίων. Ἀπέθανεν ἄγαμος ἐν Πάρῳ καὶ ἐτάφη μετὰ στρατιωτικῶν τιμῶν. Ἦτο μεγάλη ἐπαναστάτις. Περιζήτητος νόμφη, εἰς πᾶσαν πρότασιν ἀπεκρίνετο πάντοτε «Δὲν θὰ νυμφευθῶ εἰμὴ ἄνδρα ἐλεύθερον. Ἐλευθερωθεῖτε πρῶτον!» Εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἱστορίας καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας δύνатаί τις νὰ ἴδῃ ἐγχρωμον αὐτῆς εἰκόνα καὶ ἄλλην μὲ κραγὶδὸν σχεδιασθεῖσαν ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἐκ τοῦ φυσικοῦ. Ὁ διαπρεπὴς ζωγράφος Ράλλης ἐφιλοτέχνησε μεγάλην ὡραίαν εἰκόνα αὐτῆς. Ὁ Γάλλος Th. Blanchard ἔγραψε βιογραφίαν τῆς.

Ἡ Δόμνα Βισβίζη εἶναι ἀπὸ τὴν Αἰνον τῆς Θράκης. Πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Αἰνου ὑπάρχει μικρὰ νῆσος καὶ ἐπ' αὐτῆς φρούριον. Τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Ἐπαναστάσεως κατέφθασεν εἰς Αἰνον μετὰ μίας Ψαριανῆς μοίρας ὁ μοίραρχος Γιαννίτσος διὰ νὰ κυριεύσῃ τὸ φρούριον καὶ νὰ πάρῃ τὰ κανόνια τῶν ὁποίων ὁ ἐλληνικὸς στόλος εἶχεν ἀνάγκην. Ὁ Βισβίζης ἐφοπλιστὴς καὶ πλοίαρχος ἐνθερμος πατριώτης καὶ φιλικὸς ὀπλίσας τὸ μπρίκι του τοὺς παρακολουθεῖ, μάχεται μαζί τους ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἔχων τὴν γυναῖκα του καὶ ὅλην τὴν οἰκογένειάν του ἐπὶ τοῦ πλοίου του. Ἡ Δόμνα εἰς αὐτὴν τὴν ἐπίθεσιν λαμβάνει τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός. Μετὰ τοῦτο τὰ ἐλληνικὰ πλοῖα καταπλέουν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Βόλου, ἀλλ' ὁ Βισβίζης φονεύεται. Τότε ἡ χήρα διατάσσει νὰ καταβιδάσουν προσεκτικὰ εἰς τὸ ἄμπάρι τὸν νεκρὸν του καὶ τὰ παιδιὰ καὶ ἀναλαμβάνει τὴν κυβέρνησιν τοῦ σκάφους, μαχομένη ὡς ἀνὴρ. Τὰ δεκαῖς πυροβόλα τοῦ βρικίου ἐξακολουθοῦν νὰ βροντοῦν «Ἡρωϊκῇ, γράφει ὁ Φιλήμων, ἀνεδείχθη ἡ σύζυγος τοῦ πλοίαρχου Βισβίζη. Τούτου θανατωθέντος, ἀνέλαβε τὴν κυβέρνησιν τοῦ πλοίου ὡς ἄλλος ἀνὴρ». Τὸ πλοῖον παραμένει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βισβίζη. Κατὰ τὸν Σπηλιάδην ὅλοι αἱ συνεντεύξεις τοῦ Ὀδυσσεὺς μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Νικήτα τοῦ Τουρκοφάγου καὶ τῶν ἀπεσταλμένων τῆς διωκούσης τὸν Ὀδυσσεῖα Ἀνδροῦτσον κυβερνήσεως γίνονται ἐπὶ τοῦ πλοίου τῆς Δόμνας καὶ παρουσίᾳ τῆς.

Τὸ ὄνομα τῆς Δόμνας γίνεται καὶ ἔξω τῆς Ἑλλάδος γνωστόν. Ὅτε ὁ στρατηγὸς Ρὸς ἔρχεται ἀπεσταλμένος τοῦ Φιλελληνικοῦ κομιτάτου καὶ δι' ἄλλας ὑποθέσεις τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ περιμαζεύσῃ καὶ ἐκπαιδεύσῃ εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ τέκνα τῶν διακεκριμένων ἀγωνιστῶν, συμπα-

ραλαμβάνει και τὸν υἱὸν τῆς Βισβίτζη. Τὰ ἄλλα ἦσαν ὁ Νικόλ. Κανάρης, ὁ Παπανικολῆς, ὁ Γιαννίτσας, ὁ Παλάσκας, ὁ μικρὸς Μπότσαρης. Ὅλοι ἐτοποθετήθησαν εἰς τὸ κολλέγιον τῆς Ἁγίας Βαρβάρας (Sainte-Barbe). Αὐτὰ τὰ παιδιὰ εἶχαν μεγάλην δημοτικότητα εἰς τὸ Παρίσι, ἢ κυρία Ρεκαμιέ ἦτο ἐνθουσιασμένη μετ' αὐτὴν τὴν κίνησιν. Ἐσυρε πανταχοῦ μαζί τὸν μικρὸν φουστανελλοφόρον Βισβίτζην ὡς καὶ ἡ φίλη τῆς Δούκισσα τοῦ Ἀμπραντές, ἣτις ἐκαυχᾶτο δι' κατήγετο ἐκ τῶν Κορνηγῶν. Ἐξέδωκαν τὴν εἰκόνα του μετ' τὴν ἐθνικὴν περιβολὴν καὶ τὴν ἐπώλουν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τραυματιῶν. Ὡραῖον ἀντίτυπον ὑπάρχει ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἱστορίας καὶ Ἐθνολογίας. Ἐταιρίας μας. Ἡ εἰκὼν αὕτη φέρει κάτωθεν χαραγμένας τὰς ἐξῆς λέξεις: «*Ἀποχαιρετισμὸς τῆς Δόμνας πρὸς τὸν υἱὸν τῆς: Ὅταν ἐπανέλθῃς ἴσως δὲν θὰ μ' εὕρῃς πλέον. Μὴ λησμονῇς δι' ἔχεις τὸν πατέρα σου νὰ ἐκδικήσῃς*». Ὅτε ἐπανῆλθεν, ὁ ἀγὼν εἶχε τελειώσει. Ὁ νέος Βισβίτζης ἐτράπη εἰρηνικὴν ὁδὸν καὶ ἀπέθανε τμηματάρχης τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν. Μετὰ τὰς μάχας τοῦ κόλπου τοῦ Βόλου ἡ Βισβίτζη εἶχε ταχθῇ νὰ φρουρῇ εἰς τὸ στενὸν τῆς Χαλκίδος. Ὅσάκις ὁ Ὁμὲρ ἀπεπειρᾶτο νὰ διέλθῃ τὴν γέφυραν τὸ μπρίκι τῆς Βισβίτζη ἐσφενδόνιζε κατ' αὐτοῦ βλήματα ἐπὶ βλημάτων, καὶ τὸν ἠνάγκαζε νὰ ἐπιστρέψῃ. Ὁ καιρὸς ὅμως παρήρχετο, τὰ χρήματα τῆς Δόμνας ἐτελείωσαν (συντήρησις πληρώματος 130 ἀνδρῶν ἐπὶ τρία ἔτη). Τὸ σκάφος ἐκουράσθη, κατατρυπημένον ἀπὸ τὰς ἐχθρικὰς βολίδας. Τὸ παραδίδει εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ μεταβάλλεται εἰς πυρπολικόν. Δι' αὐτοῦ κατὰ τὸν Φιλήμονα ἐπυρπολήθη τῇ 1824 ἡ μεγάλη τουρκικὴ φρεγάτα «Χασνέ-Γκεμισί».

Τέλος ὡς ἔλθωμεν εἰς τὴν μεγάλην ἡρωίδα τῆς Ἑλλην. Ἐπαναστάσεως τὴν *Μπουμπουλίνα*.

Ὁ πατὴρ τῆς εἶναι ὁ Σταυριανὸς Πινότσας.

Ὁ Πινότσας ὑπῆρξεν ἐπαναστάτης τοῦ 1770. Συλληφθεὶς ἐφυλακίσθη. Εἶχον ἐπιτρέψει εἰς τὴν γυναῖκα του Σκεύων, κόρην Κοκκίνη νὰ τὸν ἐπισκέπτεται καὶ διημερεῖται ἐν τῇ φυλακῇ. Τὸ κοράσιον ἐγεννήθη εἰς τὴν φυλακὴν, τὸ 1771, Μαΐου 11. Ὑποβληθεὶς βράδυτερον εἰς βασανιστήρια ὁ Πινότσας ἀπέθανε. Ἀλλὰ πρὸ τούτου τὸ παιδίον ἐδαπτίσθη. Ἀνάδοχος ὑπῆρξεν ὁ Μανιάτης Μούρτσινος καὶ ὠνόμασεν αὐτὸ Λασκαρίναν. Παρῆλθον ἀκόμη ἐπὶ τὰ ἔτη καὶ ἡ Σκεύω Πινότση νυμφεύεται τὸν ἐπιφανῆ προὔχοντα τῶν Σπετσῶν Δημήτριον Λαζάρου ἢ Ὁρλώφ καὶ ἀποκτᾷ τέσσαρας υἱοὺς καὶ ἡ Λασκαρίνα 4 ἀδελφοὺς, οἵτινες διὰν ἐμεγάλωσαν ἐκυβέρνησαν τὰ πλοῖα τῆς. Ὁ Ὁρλώφ ἀγαπᾷ τὴν Λασκαρίναν ὡς ἴδιον αὐτοῦ τέκνον. Ὅταν αὕτη ἐγένετο 17 ἐτῶν τὴν νυμφεύει μετ' τὸν Σπετσιώτην πλοίαρχον Γιάννουζαν. Ὁ Γιάννουζας ὅμως φονεύεται ἔξω ἀπὸ τὴν Καρθαγένην τῆς Ἰσπανίας εἰς φοδερὰν συμπλοκὴν μετ' τοὺς Ἀλγερινοὺς κουρσάρους καὶ ἡ Λασκαρίνα ἔμεινε χήρα ὀνομαστὴ διὰ τὰ πλοῦτη τῆς καὶ τὴν καλλονὴν τῆς. Τὴν ἐρωτεύεται εἰς τῶν πρώτων πλοιαρχῶν τῶν Σπετσῶν ὁ Δημήτριος Πούπλης ἢ Μπούμπουλης, τὴν ζητεῖ εἰς γάμον,

ἀλλ' εὕρισκει δυσκολίας. Τὴν ἀναμένει καρτερικῶς τέσσαρα ἔτη. Ἐπὶ τέλους ἐξάπτεται, ἀπειλεῖ, θέλει νὰ τὴν ἀρπάσῃ, νὰ κάψῃ τὰς Σπέτσας, κάμνει ἀνοησίας. Ἐπὶ τέλους ἡ Λασκαρίνα ἐνδίδει προσέρχεται καὶ γίνεταί ὁ γάμος. Ἐκτοτε ἡ Λασκαρίνα Δημητρίου Πούπλη ὀνομάζεται γενικῶς Μπουμπουλίνα. Ὁ Κολοκοτρώνης τὴν γράφει «καπετὰν Δημητράκαινα», ἀλλὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ μετὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου.

Ὁ Δημήτριος Μπούμπουλης εἶναι παράτολμος, ρηγνύει τὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Ἰσπανίας καὶ συμπλέκεται μετὰ τῶν Γάλλων Κουρσάρων Ρουφὲτ καὶ Ραφαὲλ (κατὰ τὸν Ὁρλάνδον). Πληγώνεται εἰς τὸ μέτωπον καὶ πίπτει. Τὸν ἐκδικεῖται ὁ ὑπαρχὸς τοῦ Κοσμάς ἢ Δρούτης μοίραρχος ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀλλ' ἡ Μπουμπουλίνα μένει καὶ πάλιν χήρα καὶ μόνη διευθύντρια τοῦ ἐφοπλιστικοῦ οἴκου. Ἀποφασίζει νὰ μὴ ὑπανδρευθῇ πλέον καὶ ἀναπτύσσει ἐξαιρετικὴν δραστηριότητα. Ἐχει πέντε πλοῖα καὶ κατόπιν ἑξ. Ἐχει κτήματα καὶ μετρητὰ, 300,000 δίστηλα. Ἐξακολουθεῖ τὰς ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ αὐξάνει τὴν περιουσίαν. Ἀλλ' ἔχει ἐχθροὺς καὶ δὲν λείπουν αἱ ραδιουργίαι. Ὁ Μπούμπουλης ὑπῆρξεν ἐπαναστάτης τοῦ 1807. Ἐβοήθησε τὸν ναύαρχον Σενιάδιν καὶ εἶχε βαθμὸν Ρώσου πλοίαρχου Α' τάξεως. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη καὶ ὁ καπουδάν-πασσᾶς πιέζουν καὶ φορολογοῦν τὴν Μπουμπουλίναν. Ἡ Μπουμπουλίνα ἀποφασίζει νὰ μεταβῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν. Εἶναι χήρα Ρώσου ἀξιωματικοῦ καὶ παρουσιάζεται εἰς τὸν πρέσβυν Στρογανώφ. Ἡ θέσις τῆς βελτιοῦται, ἀλλ' ἅμα τῇ ἐπανάδῳ αἱ ραδιουργίαι ἐπαναρχίζουσιν. Ἡ Μπουμπουλίνα ὅμως ἐν τῇ μεταξὺ κατεχεῖται καὶ προσέρχεται εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν, κτίζει δὲ—ἐσχάτη τόλμη,—πλοῖον τύπου πολεμικῆς κορβέτας προβλέπουσα τὴν ἐξέγερσιν. Οἱ καλοθεληταὶ ἐπωφελοῦνται: «Παρέβη τὸν κανονισμὸν τοῦ ναυαρχείου, ἔκαμε πλοῖον μακρὸν, ἑκατὸν ποδῶν μήκους». Ὁ καπουδάν-πασσᾶς ἀποστέλλει ἀξιωματικὸν διὰ νὰ μετρήσῃ. Τότε ἡ Μπουμπουλίνα μεταβαίνει δευτέραν φορὰν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ ἐξάδελφός τῆς Γκιοῦτσος εἶναι ἀρχηγὸς τῶν Ἑλλήνων ναυτῶν (Σεφερλίδων) τοῦ Αὐτοκράτορος. στόλου καὶ μπᾶς-ρεῖς τῆς αὐτοκρατορικῆς ναυαρχίδος. Γνωρίζει δι' αὐτοῦ τὸν καπουδάν-πασσᾶν καὶ δι' αὐτοῦ τὸν Βεζύρην καὶ τὴν Σουλτάναν Βαλιδᾶ κατοικοῦσαν εἰς Πρίγκηπον. Ἀγοράζει ἀπὸ τὸ Ταρσί 30,000 κοσμήματα καὶ πᾶνε νὰ τὴν ἴδωσιν. Ὁμιλεῖ μαζί τῆς, τὴν συμπαθεῖ καὶ ἡ Βαλιδᾶ καταθέλγεται. Ζητεῖ τότε τὴν σουλτανικὴν εὐνοίαν. Δίδονται εἰς αὐτὴν φερμάνια ἀνοικτὰ νὰ διορίσῃ τὸν ζαμπίτην, διοικητήν. Ἐπανερχεται φοδερὰ. Ὁ εἰς Σπέτσας ἀπεσταλμένος τοῦ ναυαρχείου βγάζει τὸ πλοῖον 70 ποδάρια μόνον! Ἡ Μπουμπουλίνα τὸ τελειοποιεῖ καὶ τὸ ὀνομάζει *Ἀγαμέμνονα* (1), τὸ ἄλλο *Ἀχιλλέα*, τὸ ἄλλο *Φιλοκτήτην*, τὸ ἄλλο *Ἡρακλέα* καὶ τὸ ἄλλο *Σύμμαχον*. Ἀγοράζει πυρο-

(1) Τὸ ἀκρόπρωρον αὐτοῦ σώζεται εἰς τὸ Ἱστορικὸν Μουσεῖον.

μαχικά και είναι έτοιμη διά τόν πόλεμον. Τό ωραιότερον, τό μέγιστον πλοῖον της κυβερνᾷ ὁ ἀγαπητός της υἱός Ἰωάννης Γιάννουζας νέος εἴκοσι δύο ἐτῶν. Ἡ ἐπανάστασις ἀρχίζει. Τό πρῶτον συμπλακέν μετά τῶν Τούρκων σκάφος εἶναι τῆς Μπουμπουλίνας. Ὁ ἀδελφός της Ὁρλώφ πλέει εἰς Τεργέστην νά παραλάβῃ τόν Δημήτριον Ὑψηλάντην καί ἐπιστρέφων συμπλέκεται πρὸς ἓνα τουρκικόν εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐξεγείρεται ἡ Πελοπόννησος καί εἰ Ἕλληνες πολιορκοῦν τὸ Ναύπλιον ἐκ τῆς ξηρᾶς. Σπεύδει τότε ἡ Μπουμπουλίνα μετὰ τὸν Μανώλην Δ. Ὁρλώφ καί τοῦ πλοίου τοῦ Μπόταση. Διώκει καί αποκλείει ἐκ τῆς θαλάσσης τοὺς Τούρκους πρὶν ἀκόμῃ ἐξεγεροῦν ὅλαι αἱ νῆσοι καί πρὶν σχηματισθῇ ἀκόμῃ ὁ πρῶτος ὑπὸ τὸν Τομπάζην στόλος. Ἐν τούτοις οἱ στεριανοὶ πολιορκηταὶ ζητοῦν ἀρχηγόν καί στέλλεται τοιοῦτος ὁ Νικηταρᾶς, ὁ γενικώτερος ἀρχηγός εἶναι ὁ Δ. Ὑψηλάντης, ἡ Μπουμπουλίνα βομβαρδίζει τὸ Ναύπλιον καί τὸ τουρκικόν τότε Ναύπλιον θρηνεῖ:

«Στεριάς μὲ δέρνει ὁ πρίγκιπας
πελάγου ἡ Μπουμπουλίνα».

Ἡ Μπουμπουλίνα ἀποθεοῦται, ὁ Νικηταρᾶς συλλαμβάνει τὸ σχέδιον ν' ἀναβῇ μετ' αὐτῆς εἰς Ἄργος ὅπου τοῦ χρειάζεται ἰδίως ἡ μολυβδοσκέπαστη στέγη τοῦ Μενδρεσὲ διὰ τῆς βολίδες τοῦ πεζικοῦ.

Ὁ Νικηταρᾶς κατέρχεται εἰς Μύλους καί ἡ Μπουμπουλίνα ἐξέρχεται εἰς τὴν ξηρὰν φέρων ἓνα ἄσπρο ἄτι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἱππεύει ἡ Μπουμπουλίνα μετὰ τὰς πιστόλας καί τὴν πάλαν εἶναι ἡ 13 Ἀπριλίου 1821. Συνοδεύει ὁ Νικηταρᾶς, κρατῶν τὸν χαλινόν, ὁ στρατηγὸς Τσώκρης καί ἄγλημα ναυτῶν τοῦ «Ἀγαμέμνωνος» ὑπὸ τὸν υἱόν της Γιάννουζαν. Ἱππικὸν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ Ναυπλίου, ἀλλὰ τὸ διασκορπίζουν καί τὸ διώκουν καί ἀνέρχονται εἰς Ἄργος. Ἀληθῆς φρενίτις ἐνθουσιασμοῦ κατέλαβε τὴν Ἀργολίδα. Τὰ χωρία ἀδειάζουν, ὅλοι τρέχουν νά ἴδουν τὴν «Κυράν». Οἱ γραμματισμένοι φαντάζονται ὅτι ἐπανήλθεν εἰς τὴν ζωὴν ἡ περίφημος ἡρώς τοῦ Ἀργους Τελέσιλλα.

Ἡ ποίησις τὴν ἀπεθανάτισε.

«Ἡ Μπουμπουλίνα ἦτο ὡραία
Εἶχε τὰ βήματα στιβαρά,
Καὶ ὡς ἡ Ἀρτεμις κολοοσιαία
Ἐπεριπάτει καὶ φοβερά.
Μεγάλα εἶχεν ὄμματα Ἦρας
Καὶ βλέμμα σπείρον γοργούς σπινθήρας
Τὸ χρυσοκέντητον ἔνδυμά της
Ζώνη συνέσφιγγεν ἀργυρᾷ
Καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὰ πλεῦρά της
Σπάθη ἐκρέματο ἡχηρά».

Πολλὰ εἶπον διὰ τὴν καλλονὴν τῆς Μπουμπουλίνης.

Ὁ Βαρθόλδου τὴν λέγει χονδροκόκκαλον, ἀλλὰ δὲν τὴν εἶδε καί ὁ Χάσου ἄσχημον γραῖαν.

Καὶ οἱ δύο λέγουν ἀνοησίας. Ὁ Νικόδημος καί ὁ Ὁρλάνδος τὴν λέγουν ὡραίαν.

Ὁ ἀξιοπιστότατος τῶν ξένων περιηγητῶν Ἀγγλος Ἐμερσον λέγει: «Πρὶν καταλίπωμεν τὰς Σπέτσας εἶδομεν τὸν ἐνδοξότατον τῶν κατοίκων τῆς τῆς Μπουμπουλίναν (Madame Bobolina), ὡς τὴν ἀποκαλεῖ. Ἡ οἰκία της εἶναι ἐκ τῶν ὡραιότερων τῆς νήσου, οἱ δὲ τέσσαρες ἀδελφοὶ της (οἱ Ὁρλώφ) καί ἡ κόρη της ἵποτελοῦν τὴν ὡραιότεραν οἰκογένειαν ποῦ εἶδομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἄν καὶ ἐπάχυνε καὶ δὲν ἔχει πλέον τὸ ὕψος τῆς Ἀμαζόνος διατηρεῖ ἀκόμῃ τὰ ἱχνη τῆς καλλονῆς της (55 ἐτῶν καὶ δυστοχήματα περὶ ὧν θὰ εἰπωμεν). Οἱ τρόποι της ἔχουσι τι τὸ ἀνδρικόν. Ἡ δεξιότης ὅμως ἦτο πλήρης χάριτος. Προσεφέρθησαν καφέες, τσιμπούκια καί γλυκὸ στὸ δίσκο, καὶ ἐλυπεῖτο ὅτι ὁ ἀπόπλους μᾶς ἐμπόδιζε νά δεχθῶμεν τὸ γεῦμα».

Βεβαίως ἔπρεπε νά ἴδῃ τις τὴν Μπουμπουλίναν ὅταν τὴν ἠγάπησεν ὁ Δημήτριος Μπούμπουλης ἢ τοῦλάχιστον ὅταν εἰσῆρχετο εἰς τὸ Ἄργος ἐπὶ λευκοῦ θυμοειδοῦς ἵππου. Ὅτε τὴν εἶδεν ὁ Ἐμερσον ἦτο εἰς μέγα πένθος καί εἶχε καταναλώσει ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος ὅλην τὴν μεγάλην αὐτῆς περιουσίαν.

Μετά τὴν θριαμβευτικὴν αὐτῆς εἰσοδὸν εἰς τὸ Ἄργος καί πρὶν ἐπανεέλθῃ εἰς τὰ πλοῖα της ἀφῆκε τὸν υἱόν της Γιάννουζαν μετὰ τοῦ Τσοῦκρη καί τοῦ Παπαρσάνη Κρέστα πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ Ἀργους. Ἐπήρχετο ὁ Κεχαγιάμπεης. Ὁ Γιάννουζας ἐξελθὼν τοῦ Ἀργους παρετάχθη εἰς μικρὸν χαράκιμα μετὰ τῶν ναυτῶν του. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τουρκικοῦ ἱππικοῦ Δελήμπεης ἐξετέλεσεν ἐπίθεσιν. Οἱ ἐκτεθειμένοι πεζοὶ τοῦ Γιάννουζα δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνθέξουν. Ἐχάθησαν ὅλοι μαζί καί ὁ ἡρωϊκὸς υἱὸς τῆς Μπουμπουλίνας ἐπὶ κεφαλῆς. Ὡραία ἀγγλικὴ ἱχνογραφία ἐκ τοῦ φυσικοῦ καί παλαιολιθίου μαρμαρίνου προτομῇ εὐρισκόμεναι εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καί Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος δεικνύουν ποία ἦτο ἀκριβὲς ἡ Μπουμπουλίνα.

Ἡ Μπουμπουλίνα ἀφοῦ ἔσωσεν εἰς τοὺς Μύλους τὰ πρὸ τοῦ Κεχαγιάμπεη φεύγοντα γυναικόπαιδα, ἀπῆλθε πρὸς τὸν Κολοκοτρώνην ἵνα μετάσχῃ τῆς πολιορκίας τῆς Τριπόλεως.

Ποία ἡ ὑπέροχος θέσις της ἐν τῷ ἀγῶνι φαίνεται ἀπὸ ἐγγράφων τοῦ στρατηγοῦ Λόντου. «Γράψατε καί ἡ εὐγενεία Σας ἀμέσως καί κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν Κυρίαν Μπουμπουλίναν διὰ νά μᾶς προφθάσῃ ἱκανὴν θαλάσσιον δύναμιν διὰ νά μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν ἀπειλούμενον κίνδυνον». Τέλος ἔπεσε καί ἡ Τρίπολις καί ἡ Μπουμπουλίνα εἰσῆλθε μετὰ σῶμα Σπειωτῶν. Διέσωσε τὰ χαρέμια. Αἱ Χανούμι τοῦ Χουρσίτ ἔπесαν εἰς τοὺς πόδας της. Προσέφερον δῶρα καί πολύτιμον ζαμπρίκιον διὰ τὸν ἵππον της.

Μετά τὴν πτώσιν τοῦ Ναυπλίου καί ἀφοῦ ἐγκατεστάθη ἡ Κυβέρνησις εἰς τὸ Ναύπλιον δίδεται εἰς τὴν Μπουμπουλίναν οἰκήμα «εἰς διηγετικὰ τοικίαν». Ἀλλὰ νέαι πικρίαί ἐρχονται. Ὁ γαμβρός της Πᾶνος Κολοκο-

τρώνης φονεύεται καὶ ἡ κόρη τῆς Ἑλένης μένει χήρα, ἀρκετὰ βραδύτερον νυμφευθεῖσα τὸν στρατηγὸν Θεόδωρον Γρίδαν. Μετὰ τὴν προίκισιν τῆς Γρίδα ἔμεινε χωρὶς χρήματα. Τὰ πολιτικὰ πάθη τῆς ἀφῆρεσαν καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Ναυπλίου.

Ὅτε δ' Ἐμερσον ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης ἀποφυλάσσεται καὶ τίθεται πάλιν ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ, ὠρθώθη γεμάτῃ ἀπὸ ἐνθουσιασμοῦ καὶ εἶπεν ὅτι θὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὰ στρατόπεδα.

Δυστυχῶς μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας εὗρισκε τὸν θάνατον ἀπὸ χέρι ἐλλήνικῳ καὶ δι' ἀφορμὴν ἀναξίαν σχεδὸν λόγου, ὡς ἐξηκριδωσεν ὁ ἀληθινὸς Βάρδουνιώτης. Ναυάγιον συνοικισίου μεταξὺ τοῦ μικροτέρου οὐλοῦ τῆς Γιάννουζα καὶ τῆς ἀδελφῆς τοῦ δολοφόνου ἀποκρουομένης ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς Μπουμπουλίνας λόγῳ τῆς μεταξὺ τῶν μελλονύμφων συγγενείας ἐβδόμου βαθμοῦ.

Τὸ ναυάγιον τοῦ συνοικισίου κοινολογηθὲν ἐξηγγρίωσε τὸν ἡλίθιον ἀδελφὸν τῆς μελλονύμφου. Ἐπολιόρκησε μίαν νύκτα τὴν οἰκίαν καὶ ἐπυροδόγησε κατὰ τῆς Μπουμπουλίνας ἥτις ἐξῆλθεν εἰς τὸ παράθυρον διὰ νὰ ἰδῇ τί συμβαίνει καὶ διατὶ πολιορκεῖται. Διακρίνονται ἀκόμη τὰ ἴχνη τῶν σφαιρῶν ἐπὶ τῆς κἀσας τοῦ παραθύρου. Ὁ τάφος τῆς ἡρωίδος εὗρίσκεται εἰς τὸν ναὸν Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου εἰς τὸ Νοτιοδυτικὸν τῆς νήσου τῶν Σπετσῶν. Θαυμασίαν εἰκόνα τῆς ἐξωγράφισεν ὁ Ἑρμὸς καὶ ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸ περίστοον τοῦ κήπου τοῦ Ἀνακτόρου τῆς Ἀντιδραχμείας εἰς τὸ Μόναχον. Ἡ Μπουμπουλίνα παριστάνεται ἐντὸς τῆς μεγάλης λέμβου τοῦ «Ἀγαμέμνωνος» φερούσης πυροβόλον, ὃ καπετὰν Ὀρλώφ κρατεῖ τὸ τηλεσκόπιον. Ἡ Μπουμπουλίνα φαίνεται δίδουσα διαταγὰς, εἶναι γαλήνη. Πέραν εἰς τὸ βάθος φαίνεται τὸ Παλαμῆδι. Ἡ σκηνὴ εἶναι συγκινητικὴ καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν ἰδῇ Ἕλληνα χωρὶς νὰ ριγῇ.

Κ. ΡΑΔΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ

Ὁ πόνος ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ Μοιραῖο, εἶναι πιδ βαθὺς ἀλλὰ λιγώτερο βαρὺς ἀπ' τὸν πόνον ποὺ ἔρχεται ἀπὸ μᾶς τοὺς ἰδίους, ἀπ' τὴν ἀδυναμία μας, τὴ δειλία μας στὸ ἀντίκρουσμα τῆς Ζωῆς.

BORDEAUX

Τὰ χάδια μιᾶς γυναῖκας ποὺ σ' ἀγαπᾷ ἀληθινά, σὲ μαθαίνουν νὰ ζῆς καὶ σὲ ἀπομακρύνουν ἀπ' ὅλες τὶς κακὰς ἐξελίξεις.

FOSCOLO

Ἡ ζωὴ δὲ θὰ εἶχε καμμιὰν ἀξία, ἂν ἔλειπε ἡ ἀγάπη στὴν ἀλήθεια καὶ στὸ καλὸ.

RENAN

ΕΝ ΠΟΡΕΙΑ, ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΙΝΩΠΗΝ

Ὁ Μιθριδάτης, ἔνδοξος καὶ κραταίος,
μεγάλων πόλεων ὁ κύριος,
κάτοχος ἰσχυρῶν στρατῶν καὶ στόλων,
πηγαίνοντας πρὸς τὴν Σινώπην πέρασε ἀπὸ δρόμον
ἐξοχικὸν πολὺ ἀπόκεντρον
ὅπου ἕνας μάντις εἶχε κατοικίαν.

Ἔστειλεν ἀξιωματικὸν τοῦ Μιθριδάτης
τὸν μάντι νὰ ρωτήσῃ πόσα θ' ἀποκτήσῃ ἀκόμη
στὸ μέλλον ἀγαθὰ, πόσες δυνάμεις ἄλλες.

Ἔστειλεν ἀξιωματικὸν τοῦ, καὶ μετὰ
πρὸς τὴν Σινώπην τὴν πορεία του ξακολούθησε.

Ὁ μάντις ἀποσύρθηκε σ' ἓνα δωμάτιο μυστικόν.
Μετὰ περίπου μιστὴν ὥρα βγῆκε
περίφροντις, καὶ εἶπε στὸν ἀξιωματικόν,
«Ἰκανοποιητικῶς δὲν μπόρεσα νὰ διευκρινίσω.
Κατάλληλη δὲν εἶν' ἡ μέρα σήμερα.
Κάτι σκιώδη πράγματα εἶδα. Δὲν κατάλαβα καλά. —
Μὰ ν' ἀρκεσθεῖ, φρονῶ, μὲ τόσα ποῦ ἔχει ὁ βασιλεὺς.
Τὰ περισσότερα εἰς κινδύνους θὰ τὸν φέρουν.
Θυμήσου νὰ τὸν πείσῃ αὐτὸ ἀξιωματικέ:
μὲ τόσα ποῦ ἔχει, πρὸς θεοῦ, ν' ἀρκεῖται!
Ἡ τύχη ξαφνικὰς ἔχει μεταβολές.
Νὰ πείσῃ τὸν βασιλέα Μιθριδάτη:
λίαν σπανίως βρίσκεται ὁ ἐταῖρος τοῦ προγόνου του
ὁ εὐγενής, ποῦ ἐγκαίρως μὲ τὴν λόγην γράφει
στὸ χῶμα ἐπάνω τὸ σωτήριον Φεῦγε Μιθριδάτα».

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙ

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Πολλοί 'ναι οί δρόμοι πῶχει ὁ νοῦς.
(Δ. Σολωμός).

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Ἡ ὁμοιότης αὐτὴ εἶναι ἀντιστρόφως καταφανὴς εἰς ὁποιοδήποτε καὶ μάλιστα Ἱταλομαθῇ μελετήσῃ τὴν ἔκδοσιν. Καὶ δὲν θὰ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ καταλάβῃ τίποτε νέον ἂν δὲν εἶχε τὴν ἔμπνευσιν, τὴν σοφὴν ἰδέαν ὁ Καίροφύλας νὰ δημοσιεύσῃ τὸ λυρικὸν ποίημα πρὸς τὸν Byron μὲ ὅλας τὰς διορθώσεις καὶ παρεμβολὰς τοῦ ποιητοῦ, μὲ τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν φθογγολογίαν τοῦ ἀντιγραφέως, τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς θὰ ἐνέκρινεν ἀφοῦ δὲν τὴν εἶχε διορθώσει.

Ἔτσι βλέπομεν ὅτι ἂν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ τοῦ εὑρεθέντος πέρυσιν εἰς τὴν Μασωνικὴν στοὰν τῆς Ζακύνθου ἤθελεν ἐκδῶσαι κανεὶς *κριτικῶς* τὸν ὕμνον τοῦ Byron αὐτὸς ἤθελεν εἶναι ὄχι μόνον εἰς ποσὸν καὶ ποιὸν διάφορος τοῦ παραδιδόμενου ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ γλωσσικόν του μέρος. Ἀπὸ τοὺς ἐκδότας καὶ διορθωτὰς τοῦ Σολωμοῦ ἔγειναν ἀλλαγὰι καὶ περικοπαὶ τοῦ κειμένου ἐκεῖ ὅπου ὁ στίχος δὲν ἠδύνατο νὰ βλαφθῇ, διὰ ν' ἀποδημοτικισθῇ ὁ ποιητὴς, π. χ.

Βγαίνει μάγεμα ἀπ' τὴ στάχτη
τῶν Ἡρώων καὶ τὸν βασιῶ,
καὶ τὴν θέλησιν τοῦ ἀδράχτει.

ὅπου τὸ θέλησιν ἔγεινε θέληση.

Ποῦ ἐμελέτουνε τὴν Κτίσι
καὶ ὅτι ἐβγῆκε ἡ προσταγὴ
ὅπου ἐστένειπε τὴ Φύσι
αἰφνιδίως νὰ φωτισθῇ.

ὅπου τὸ κτίσι ἔγεινε χτίση, τὸ φύσι φύση καὶ τὸ φωτισθῇ φωτιστῇ.

Ἀνάγκη λοιπὸν μεγάλῃ διὰ νὰ μελετηθῇ ὁ Σολωμὸς νὰ δημοσιευθοῦν τὰ αὐτόγραφα τοῦ ὅπως ἔχουν μὲ τὰς παρεμβολὰς καὶ διορθώσεις τῶν διὰ νὰ μὴ διερωτώμεθα κατόπιν πῶς ἔγραφεν ὁ ποιητὴς καὶ ποῦ ἡῤεν ὁ Πολυλᾶς τοὺς στίχους τοὺς ὁποίους δὲν ἔχει τὸ χειρόγραφον τοῦ Πόρφυρα καὶ ὅμως τοὺς ἔχει ἡ ἔκδοσις τοῦ 1859.

Ἡ μεταβολὴ αὐτὴ τὴν ὁποίαν ἐπιχειροῦσαν οἱ ἐκδόται τοῦ ἐκάστοτε εἶναι ἀκατανόμαστος. Ἐπρεπε τοῦλάχιστον νὰ δηλωθῇ ὅτι ὁ Σολωμὸς ἔγραφε μὲ ἀνορθογραφίας, σχεδὸν μόνον μὲ ἀνορθογραφίας, καὶ ἔπρεπεν ἂν διορθώνοντο αἱ ἀνορθογραφίαι τοῦ νὰ μὴ μεταβληθῇ τὸ λεκτικόν του. Διότι ἂν ἔγραφεν αὐτὸς φύσις, καὶ ὄχι φύσις, δὲν ἔπεται ὅτι δικαιούνται οἱ ἐκδόται τοῦ νὰ τὸ μεταβάλλουν εἰς φύση· ἡ διόρθωσις δὲν θὰ ἦτο θεμιτῇ.

Ἔτσι καὶ ἡ ἔκδοσις τοῦ 1859 εἰς τὴν ὁποίαν ἤμπορούσαμεν νὰ εἶχαμεν ἐμπιστοσύνην ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι μίᾳ ἀπὸ τὰς παλαιὰς ἐκδόσεις, τελευταίαν τῶν ὁποίων ἐνόμιζεν ὁ Παλαμᾶς τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1901, τὴν ὁποίαν ἐπρολόγιζεν. Ὁ Καίροφύλας μᾶς λέγει ὅτι ὁ Πολυλᾶς δὲν ἐσκέφθη νὰ κάμῃ ἔκδοσιν κριτικὴν τῶν ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ ⁽¹⁾ καὶ ὅτι δὲν ἐδημοσίευσεν ὅ,τι περιήλθεν εἰς τὰς χεῖράς του ⁽²⁾. Εἰς τὰ χειρόγραφα τὰ ὁποῖα ἡῤρε «μαζὺ μὲ τὰ ἐκδεδομένα ὑπῆρχον καὶ ἔργα ἀνέκδοτα. Ἄλλ' ὁ Πολυλᾶς ἀπανθίσας ἀπὸ ὁλόκληρον τὸ ἔργον ὅσα αὐτὸς ἔκρινεν ὥς καλλίτερα, ἀπέφυγε νὰ δημοσιεύσῃ τὰ λοιπὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φήμῃ τοῦ Σολωμοῦ δὲν εἶχε ἀνέλθει εἰς τὸ ὕψος εἰς τὸ ὁποῖον δικαίως εὐρίσκεται *σήμερον*» ⁽³⁾. Δικαίως δ' ὁ Καίροφύλας τὸν αἰτιάται ὅτι ἔπρεπεν ἐφ' ὅσον ἔζη νὰ προβῇ εἰς δευτέραν ἔκδοσιν τῶν εὐρισκομένων τοῦ Σολωμοῦ. Ὁ τίτλος *ἅπαντα τὰ εὐρισκόμενα* τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1859 δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἀλήθειαν διότι δὲν ἐδόθησαν εἰς τὴν δημοσιότητα εἰ μὴ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ ἡῤξαιναν τὴν φήμην τοῦ ποιητοῦ. Καὶ ὁ Πολυλᾶς μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν ἀπησχολημένος μὲ τὴν πολιτικὴν, ὅπως ὅλοι σχεδὸν οἱ ἐπτανήσιοι ποιηταί, ὁ Μαρκοράς, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Λασκαράτος, καὶ προσπαθῶν νὰ σταθεροποιήσῃ τὴν γλῶσσαν εἰς σύστημα δὲν ἠμπόρεσε νὰ γυρίσῃ εἰς τὸν Σολωμόν. Διετήρησε βέβαια τὴν ἰδέαν του διὰ τὸν μέγαν πρωτοφάλτην μας, καίτοι κάθε ἄλλος λόγιος θὰ ἐκίνοι τὴν κεφαλὴν πρὸ τῆς σχετικῆς περὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἀμαθείας τοῦ Σολωμοῦ καὶ τῆς ὀκνηρίας του καὶ θὰ ἐπεφύλασσε τὸ *μεγάλα πράξειν* εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἄν ὁ Πολυλᾶς, κριτικὸς οὐδαμῶς κατώτερος τοῦ Ροῦδῃ καὶ τοῦ Παλαμᾶ, τῶν μοναδικῶν τοῦ τόπου αὐτοῦ, δὲν εἶχε μόνον μεταφραστικὸν ἔργον ἀλλὰ περισσότερον πρωτότυπον ἀπὸ τὰ ὀλίγα ποιήματα καὶ διηγήματα ὅπου ἄφησε, καὶ κυρίως ἂν εἶχε μαθητὰς ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον ἐχάραξεν ἤθελε προκαλέσει περισσότεραν τὴν προσοχὴν καὶ τὴν σκέψιν. Ὅμως μᾶς ἔλκυσε ὁ Ψυχάρης καὶ ὁ ἐπαίνετης τοῦ Ροῦδῃς μὲ τὰς νέας θεωρίας των καὶ τὸν κομματικὸν θόρυβον τὸν ὁποῖον προεκάλεσαν ⁽⁴⁾. Ἔτσι ὁ Σολωμὸς καὶ ἡ σχολὴ ἡμετέρου παρεμερίσθη πρὸ τῶν νέων κηρύκων, οἱ ὁποῖοι εἶχαν τὸ προτέρημα καὶ γλωσσολογικὰ νὰ

(1) Κ. Καίροφύλα Σολωμοῦ ἀνέκδοτα ἔργα, ἔκδοσις Στοχαστῇ Ἀθήνα 1927, εἰς 40 σελ. 86.

(2) Αὐτόθι σ. 16—17.

(3) Αὐτόθι εἰς τὸν Πρόλογον.

(4) Ὁ Ψυχάρης θεωρητικῶς ἔχει δίκαιον εἰς ὅσα ἔγραψε καὶ εἶπε ἂν δὲν ὑπεστήριξε ὁλοφύχως τὰς ἰδέας του, δὲν ἐκομματίζετο, ἂν δὲν ἦτο ἐξένος ὑπήκοος ἔχων ἐξασφαλίσαι τὸν ἄρτον του, ἂν δὲν ἦτο τῶν ἁκρων, τὸ γλωσσικὸν ζήτημα θὰ ἦτο πολὺ ὀπίσω. Πικραίνομεν τὸν ἄνθρωπον ἐφ' ὅσον ἔζη διὰ ν' ἀναγνωρίσωμεν ἀργότερα τὴν ἀβίαν τῆς ἀδιαλλαξίας τῆς μαχητικότητος καὶ τῆς ἐλευθεροστομίας του. Ἡ πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκτίμησις καὶ ὁμολογία ἡ πρὸς τὸ κύρυγμά του, δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ εἰμεθα μικτοί. Σήμερον ὅτε ὅλη ἡ Ἑλλάς εἶναι πλήρης δημοτικιστῶν ἀγνῶν, οἱ μικτοὶ δὲν βλάπτομεν, ὥς θὰ ἐβλάπτομεν τὸ 1890.

γνωρίζουν και ὁρεξιν περισσοτέραν και μαχητικότητα μεγαλειτέραν νὰ ἔχουν ἀπὸ τοὺς Σολωμικοὺς.

Ὁ Σολωμὸς γράφει δημοτικὴν μᾶλλον προσκλίνουσαν εἰς τὸ Ἑπτανησιακὸν ἰδίωμα, ἀναμεμιγμένην μὲ φράσεις και λέξεις τῆς Ζακύνθου και τῆς Κερκύρας και καθαρολογικὰς. Εἰς τὰ σατυρικά του ἀναμιγνύει τὴν Ἰταλικὴν και Λατινικὰ ἀκόμη, μεταχειρίζεται πολλοὺς ἰδιωματισμοὺς και ἐν γένει δὲν τηρεῖ τὸ γλωσσικὸν μέτρον ὅπου ἔχει εἰς τὴν ἄλλην του ποιῆσιν. Ὅπως λέγει ὁ Ἄ. Θρύλος αἱ σάτυραί του «ἦσαν σάτυρες Ἑλληνικὰς μὲ γλῶσσα ἀκόμη ἀρκετὰ ἰδιωματικὴ μὲ πολλὰς Ἰταλικὰς λέξεις ἀλλὰ κι' ὅλας ζωντανή». (1) Ἡ ἀνάμιξις δὲν εἶναι μόνον τῶν στοιχείων τῆς δημοτικῆς μὲ τὰ ἰδιωματικὰ τῆς πατρίδος του, ὑπάρχει και ἄλλη ὀφειλομένη εἰς πολλοὺς λόγους διαφόρους ἐκάστοτε. Ὁ ποιητὴς καθαρολογεῖ ἄλλοτε μὲν διὰ ν' ἀποφύγῃ ἰδιωματισμοὺς κακοφώνους, ἄλλοτε διὰ νὰ σχηματίσῃ μουσικὴν εὐρυθμίαν εἰς τοὺς στίχους του, τέτοιαν ὅπου δὲν ἤμπορουν νὰ δώσουν αἱ κοινὰ λέξεις, ἄλλοτε χάριν τοῦ μέτρου πλάττει και μεταπλάττει μίαν λέξιν, μεταχειρίζεται δύο και τρεῖς τύπους τῆς, ἄλλοτε πρὸς ἀποφυγὴν χασμωδίας διορθώνει τὸ λεκτικόν, ποτὲ ὅμως μὴ φαίνεται ὅτι ἐπιτρέπεται νὰ εἴπωμεν ὅτι ὁ Σολωμὸς παρατονεῖ, ποτὲ δὲν ἐκφεύγει ἀπὸ τὴν ἰδιάζουσαν ἐκείνην μουσικὴν ὠραιότητα και κανονικὴν εὐρυθμίαν τοῦ στίχου, δὲν ἀστοχεῖ εἰς τὴν εὐρεσίαν τῶν λέξεων.

Ἐν τούτοις ἀναμιγνύει διαφόρους τύπους λέξεων, ὥστε ἂν ἐξαιρέσῃ κανεῖς μερικά του ποιήματα—ἐλάχιστα—ἢ γλῶσσα τῶν ὑπολοίπων εἶναι μικτὴ και συντηρητικὴ μὲ βάσιν τὴν δημοτικὴν.

Ὁ Πολυδᾶς χωρίζει εἰς δύο περιόδους τὸ γλωσσικὸν τοῦ ποιητοῦ ἐξετάζων αὐτὸ ὅπως οἱ περισσότεροι μᾶλλον γλωσσοεξελικτικῶς ἢ κατὰ τὴν διαφορὰν τοῦ τυπικοῦ, τὸ τυπικόν, ὅπως ἤμπορεῖ κανεῖς νὰ ἴδῃ, διαφέρει τοῦ τυπικοῦ τῆς δημώδους και κατὰ τὴν μίαν περίοδον και κατὰ τὴν ἄλλην.

Α) Ὁ Σολωμὸς δὲν προοιᾶνει εἰς φθογγολογικὰς μεταβολὰς ἀσυνήθεις. Λέγει (2).

α'.) ἤλθα (12), ἔλθης (116), ἄς ἔλθουνε, νᾶλθουνε (230), ἐξανάλθες (27), ξανάλθετε (40).

β'.) εὐθὺς (145,30), φθὺς (14), παρευθὺς (210), φθάνει (38), ἐφθασε (150), φθασμένος (164), φθονεῖ (174), ζηλοφθονοῦν (70), αἰσθάνονται (38,118), καταφανισθῇτε (76), αἰσθάνεσαι (231), δροσισθῇ (114), ἀναπαυθοῦμε (138).

γ'.) λεπτή (44), ἐπτὰ (46).

δ'.) ἀδελφοῦ (20,35), ἀδελφοῦς (192,200).

(1) Ἔνθα και ἀνωτέρω.

(2) Αἱ κπραπομπαῖ εἰς τὴν ρηθεῖσαν ἐκδοσιν Ἑλευθερουδάκη.

ε'.) ἀνδρεῖα (54), ἀνδρεῖοι (40), ἀνδραγαθιά (45), δένδρου (161) (1).

ς'.) γευθῇ (51), νὰ ἐκδικηθῶ (54).

ζ'.) κλαῦστε (51), κλαύθηκα (207), σχίζεται (118), αὐξαίνανε (60), σχίσῃ (199), ξεμυστηρευθῇς (181), ἐδέχθηκε (189).

η'.) πνεῦμα (152), ῥεῦμα (159), θαῦμα (164), θαύματα (197), ῥεύματος (205).

θ'.) κτυποῦν (37), ἐκτυποῦντο (38), ἀντικτυποῦν (36), κτυπάει (53), κτυπήσετε (55), τρομακτικὰ (36), δλάνοικτο (51), ἀποκτήσωμεν (55).

ι'.) ἐλευθερία (41,62), ἐλευθερία (26,47,53,62), λευθερία (59), ἐλευθερίας (41,80), λευθερίαν (55), ἐλεύθεροι (200).

Β) Γενικαὶ τοῦ ποιητοῦ (66), καλογήρου ἀντὶ καλόγερου (123), θανάτου ἀντὶ θανάτου (82,119) και ἄλλας.

Γ) Τὰ τριτόκλιτα ὁ Σολωμὸς κλίνει κατὰ τὰ πρωτόκλιτα. Καὶ τοῦτο διότι τότε δὲν εἶχε διεισδύσει ὁ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν σχηματισμὸς των, ὅπως σήμερον. Ἐχομεν ὅμως πλείστας ἐξαιρέσεις, εἰς διαφόρους λόγους ἀναφερομένας. Λέγει λοιπόν:

α'.) ἡ φύσις (163,165,177,195,196), ἡ τίγρις (165), ἡ πατρίς (66), ἡ Ἑλλάς (79), ὁ Ἔρως (23,80,205), δυστυχῆς (27), τὸν αἵματώδη (106), τὸν ἀστρώδη(ν) (144), ἡ ὠραιότης (204), ὁ ῥύαξ (118,206,210), τὸ μῖσος (193), τὸ σῆθος (195,204,212).

β'.) ἡ γενικὴ ἐνίοτε εἶναι τῆς κρίσεως (24), πατρός (22,85), νυκτὸς (54), νυχτὸς (81), ἀνδρός (85), νοός (88), αἰῶνος (89), θυγατρὸς (110), μητρὸς (159), γυναικὸς (177,241), γέροντος (177), αἰθέρος (212), ῥύακος (210), ῥεύματος (205).

γ'.) αἰτιατικὴ ἐνίοτε ἐπανάστασιν (157), ἐνωσιν (83), λάμψιν (43), τοὺς Ἑλληνας (36,74), τοὺς νόας (75), τάξιν (217).

δ'.) ἐπιρρήματα κλπ. ἰδοὺ (32,39,117,186), μακρόθεν (43), ἐμπρός (47), ποσῶς (87,197), παντελῶς (121), πλέον (210), ἐν τῷ ἄμα (62).

ε'.) ρημάτων τύποι: σπινθηρίζει (43), αἰσθάνετο (29), ἀπεκρίθη (14), ἐπλάσθη (205), ἐταράχθη (109), θὰ ἐμβῇ (142), ἐσώθη (77), ἐσδύσθη (143), ἐμαράνθη (15), δροσάνθη (203), εὐφράνθη (207,203), ἐλαφιάσθη (30), ἡγαπημένε (242), ἡγαπημένοι (14), τετρομασμένη, τετυφλωμένη (122).

Δ) ἰδιόρρυθμοι τύποι (422). ὡς θρησκεία και θρησκεία εἰς τὴν ἰδίαν σελίδα (53), οἰκία (205,209,211), ἀλλὰ και σπίτι (220), θύρα (157), ὕψηλους (44) ἐχθὲς (133), ἡχοῦς ἀντὶ ἄχου τοῦ δημοτικοῦ (2), μία, (75), καρδία (118), καρδίας (125), ἐνῶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λέγει καρδιά—καρδιάς, παλαιὰ (76), τὰ παλαιὰ (211), λίθος (100,212) ἀντὶ πέτρα, κλίνη (106), διὰ νὰ ὁμοιοκαταληκτῇ μὲ τὸ θρήνοι, ἐνῶ κλινάρι (207) διὰ νὰ ταιριάζῃ μὲ τὸ κλωνάρι.

(Ἔχει συνέχεια)

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

(1) λέγει βέβαια και ἀντρείας π. χ. (144) ἀλλ' ὅχι συνήθως.

(2) βαρὺς ἀχὸς ἀκούεται πολλὰ τουφέκια πέφτουν.

MORÉAS

PLEURER UN PEU...

Νὰ κλάψω μιὰ σταλιά, ἄς δυνόμουν μιὰ σταλιά νὰ κλάψω !
νὰ κλάψω σὰν τὸν ὄρφανὸ παρόμοια, ἢ σὰν τὴ χήρα,
σὰν ὁ ἀπονήρευτος ψαράς ποὺ στὸ Θεὸ προσπέφτει.
Ἄθῶα νᾶν' ἢ καρδιά μου, ἀθῶοι καὶ νᾶταν οἱ καημοὶ της !

Γιὰ τὸ ξερὸ στεφάνι, τ' ὀλοκαίνουργο χιτῶνι,
στὸ οὐρανὶ ἀπάνω κεντημένο μὲ ἄσπρο, μὲ γαλάζιο,
γιὰ τὸ ξερὸ στεφάνι ποὺ ἡ συρμὴ μοῦ συνεπῆρε,
νὰ κλάψω μιὰ σταλιά, ἄς δυνόμουν, γιὰ ἔλεος ! νὰ κλάψω....

Ὅμως, ἐνόσω τὸ ἄσφαλτο καὶ τὸ ἄρραγο σου χέρι,
ἄρραγο κι' ἄσφαλτο, μὲς στὴν πληγὴ μου ὅλω ἀναδεύει
τὴ σαῖττα τὴ σκληρήν, ὦ Δέσποινά μου, ὦ Δυστυχία μου,

πρέπει νὰ σὲ ἀνυμνῶ, ὅλω, καὶ νὰ σὲ κηρύχνω πρέπει
καὶ νὰ σοῦ κλώθω τὸ πετράδι τὸ ἄβρετο καὶ τ' ἄνθος
μὲ τὰ μαλλιά σου, ποὺ ἔχουνε τῆς ἄβυσσος τὸ χρῶμα.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΑΠ' ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,"

II.

Μετανιωμένη τώρα δὲ σὲ σφάζω,
μόν' τᾶγαλμά σου Ἀγάπη μὲ τὴν πέννα,
σηκώνω εὐλαβικά καὶ τᾶνεβάζω,
ψηλότερα ἀπὸ πρῶτα κι' ἀπὸ μένα.
Καλλίτερα ἀπὸ πρῶτα Ἀγάπη σένα
στὸ βᾶθρο σου ποὺ ψήλωσα σὲ βάζω
μὲ τὰ φτωχὰ μου μάτια δακρυσμένα,
θρησκευτικά σὲ στήνω καὶ στενάζω.
Στὴ δίψα τοῦ κακοῦ σήκωσα χέρι,
καὶ χτύπησα τὸ σῶμα σου τὸ θεῖο
καὶ σ' ἔρριξα στὴ γῆς Αἰώνιο Ταῖρι !
Τὸ ἴδιο τώρα χέρι στὸ βιβλίο
τοῦτο, σοῦ δίνει φῶς γιὰ νὰ σὲ φέρῃ,
στὸ πιὸ ψηλὸ ποὺ πόθησες σημεῖο.

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

M. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ο ΧΑΣΗΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Νὰ καταπιαστοῦμε μὲ μιὰν ἀνάλυση τοῦ Χάση εἰν' ἐπιχείρηση πολὺ δύσκολη ποὺ περιπλέκεται μοναδικὰ ὅταν ἰδίως πρόκειται νὰ γίνῃ αὐτὴ ἢ δουλειὰ γιὰ ξένον ἀναγνώστη. Ἡ ἀνάγνωση καὶ ἡ κατανόηση τοῦ ἔργου αὐτοῦ τοῦ Γουζέλη εἶναι ἀκόμα καὶ γιὰ ἕναν Ἑλληνα, ἐξαιρουμένων τῶν Ζακυθινῶν, πολὺ δύσκολη. Μόνοι οἱ συντοπίτες τοῦ ποιητῆ μποροῦν νὰ ἐχτιμήσουν τὸ ἔργο του σ' ὅλη του τὴν ἀξία καὶ τὴ σατυρική του δύναμη. Κατ' ἀνάγκη πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε πῶς γιὰ τοὺς σύγχρονους τοῦ Γουζέλη, τὸ ἔργο του εἶχε ἐνδιαφέρον μεγαλύτερο, γιὰτὶ εἶναι ἀναμφισβήτητο πῶς πολλὰς ἐπινοήσεις, τελείως τοπικὰ καὶ ἐπίκαιρες τότε γιὰ τὴ μικρὴ ἀστική κοινωνία τοῦ νησιοῦ, ἔχασαν μὲ τὸν καιρὸ πολὺ ἀπὸ τὴ φρεσκάδα τους.

Σὲ τέτοιες συνθήκες εἶναι ἀνάγκη νὰ συστήσουμε πῶς ἐπιβάλλεται μιὰ καλὴ κριτικὴ ἐκδοσὴ τοῦ Χάση; Μιὰ τέτοια δουλειὰ (ποὺ θὰ ἀποκαθιστοῦσε τὸ καθαυτὸ κείμενο καὶ θὰ εἶχε πληθὸς σημειώσεων κ' ἐπεξηγηματικῶν σχολίων) δὲ θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιχειρηθῇ ⁽¹⁾ παρὰ ἀπὸ ἕνα πολυμαθῆ, ὅχι μὲνᾶχα καταγόμενο ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο, ἀλλὰ καὶ ποὺ νὰ κατέχει κατὰ βᾶθος τὴν ὀμιλούμενην κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα γλῶσσα στὴν Ἑφτάνησο, καθὼς καὶ τὴν ἀνεκδοτικὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδας τοῦ Γουζέλη σ' ὅλες τὶς γραφικὰς τῆς λεπτομέρειες. Ἄν λοιπὸν ζοῦν ἀκόμα ἄρκετοὶ ἡλικιωμένοι ἄνθρωποι, ποὺ μποροῦν συγκεντρώνοντας τὶς ἀναμνήσεις τους νὰ μᾶς διαφωτίσουν ἐτοῦτον ἢ ἐκεῖνο τὸν παράγραφο τοῦ Χάση, εἶναι ἀναμφισβήτητο πῶς σὲ λίγα χρόνια ἢ σατυρική αὐτὴ κωμωδία θὰ μείνῃ γιὰ μᾶς κατὰ μέγα μέρος ἀκατανόητη.

Οἱ ἐκδόσεις ποὺ κατέχουμε εἶναι πολλὰς ἐπειδὴ τὸ ἔργο τοῦτο ξανατυπώθηκε πολλὰς φορές, ἀλλ' ἀκριβῶς ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν ἐκδόσεων παραχώθηκαν διάφορες παραλλαγὰς στὸ κείμενο σὲ βαθμὸ ποὺ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ σωστοῦ κειμένου καταντᾷ πολὺ δύσκολη. Μερικὰς μάλιστα ἀπ' αὐτὰς τὶς ἐκδόσεις εἶναι ἢ ἀτελεῖς ἢ συντομευμένες μὲ τὸ κόσμιο τῆς τελευταίας σκηνῆς (γιὰ τὴ σπουδαιότητα τῆς ὁποίας θὰ μιλήσουμε ἀργότερα) τῆς τέταρτης πράξης ποὺ τελειώνει τὸ ἔργο. ⁽²⁾ Δὲ θὰ ἐπιχειρήσουμε τὴν ὅχι τόσο ἐνδιαφέρουσα ἐργασία ν' ἀναφέρουμε τὸ βιβλιογραφικὸ κατάλογο τῶν ἐκδόσεων τοῦ Χάση. Θὰ περιοριστοῦμε μόνο ν' ἀ-

(1) Σημ. κ. Μ. Βάλσα.—Αὐτὰ γράφηκαν πρὶν τὴν περσινὴν ἐκδοσὴν τοῦ «Χάση» ποὺ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία πεταχτὰ νὰ κρίνω σὲνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα τῆς Ἰονίας Ἀνθολογίας.

(2) Ἐχτὸς ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴν τοῦ Ρωσσόλμου στὴ Ζάκυνθο τὸ 1860.

ναφέρουμε δυο ἀπ' ὅλες. Ἀπ' αὐτὲς πήραμε τίς σημειώσεις ποὺ ἀκολουθοῦν. Ἄν δὲν εἶναι οἱ καλύτερες—μᾶς στάθηκε ἀδύνατο ν' ἀχούμε ὑπ' ὄψει μιὰν ἐκδοσὴ τοῦ δέκατου ὄγδου αἰῶνα—δὲν εἶναι καὶ οἱ χειρότερες. Ἡ μιὰ εἶναι τοῦ 1861 μὲ πρόλογο τοῦ Σέργιου Ραφτάνη καὶ ἡ ἄλλη τοῦ 1900 μὲ εἰσαγωγὴ τοῦ Π. Δ. Ἀδούρη, τυπωμένο στὴ Ζάκυθο. [Ἀκολουθεῖ κριτικὴ ἀνάλυση τοῦ *Χάση* σκηνῆ—σκηνῆ, μὲ σκηνοθετικὲς ὑποδείξεις. Θεωρήσαμε πῶς μπορούσαμε, γιὰ τὴν εἰδικότητά της, νὰ πηδῆξομε αὐτὴ τὴν ἀνάλυση, γραμμένη γιὰ τὸν εὐρωπαϊκὸ ἐπιστημονικὸ κόσμον, μιὰ ποὺ ἡ ὑπόθεση τοῦ *Χάση* εἶναι πασίγνωστη στοὺς δικούς μας, ἰδίως ἀφοῦ κι' αὐτὸ τὸ κείμενο τοῦ ἔργου ἐξεδόθηκε ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες καὶ εἶναι προσιτὸ στὸν κάθε Ἑλληνα].

ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΧΑΣΗ

Ἀδίκως ὁ Χάσης θεωρήθηκε κωμῳδία· εἶναι μιὰ σάτυρα ἢ καλύτερα μιὰ σατυρικὴ ἐπιθεώρηση καθ' ὅλη τὴ σημασίαν τῆς λέξεως. Ὁ ποιητὴς διαλέγει τὰ πρόσωπα ἀπὸ τὴν πραγματικὴ ζωὴ, ἀλλάζει τὰ ὀνόματά τους, τοὺς δίνει παρατσούκλια καὶ τὰ παραδίδει στὰ γέλια τοῦ κόσμου, ὑπερτιμώντας καὶ μεγαλώνοντας πολλὰς φορὲς—καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς σάτυρας—τίς ἰδιοτροπίαις τους καὶ τὰ ἐλαττώματά τους.

Ὁ κριτικὸς ποὺ θὰ προσπαθοῦσε στὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ νὰ βρεῖ μὲ ποῖο τρόπο προσαρμόζεται σὲ μερικοὺς τύπους τῆς τέχνης ἢ ἀπομακρύνεται ἀπὸ μερικοὺς ἀόριστους κανόνες της, δὲ θὰ ἔδλεπε ἀπολύτως τίποτα τὸ νόστιμο στὸ κωμικὸ καὶ βωμολόγο ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο οἱ Ζακυθῖνοι διετήρησαν ὡς τὰ σήμερα ἓνα εἶδος λατρείας. Θὰ ἦταν ἀνώφελο νὰ ζητήσουμε στὸ Χάση πράξεις ἀρχιτεκτονικὰ σιαγμένες, σκηνὲς ἐντεχνα δουλεμένες, τὴν κανονικὴν ἐξέλιξιν κωμικοῦ ἐπεισοδίου, θεατρικὰ κόλπα, χτυπητὲς θέσεις, κάθε τι ποὺ ἀποτελοῦν γενικῶς τὰ τεχνотροπικὰ στοιχεῖα ἐνὸς θεατρικοῦ ἔργου. Ὁ νεαρὸς Γουζέλης ἔλα αὐτὰ δὲν τὰ σκεφτόταν καθόλου. Κι' ἀκόμα λιγότερον σκόπευε νὰ γράφει σκηνικὸ ἔργο⁽¹⁾. Θέλησε ἀπλῶς νὰ στιγματίσει τοὺς συμπολίτες του, ἀνθρώπους τοῦ κύκλου του, μὲ τοὺς ὁποίους ἐπικοινωνοῦσε γνωστοὺς σ' ὅλη τὴ Ζάκυθο. Ἔτσι γεννήθηκε ἡ σάτυρα αὐτὴ ἐπαρχιακῆς ἡθογραφίας, γραμμένη ἀπὸ ἑνὸς νέου, μαθητάρου ἀκόμα, ποὺ ἔχοντας τὸ προσόν νὰ στιχοιργεῖ μ' εὐκολία, ἔβαλε στὴ σκηνὴ πρόσωπα καὶ πράγματα ποὺ ἤθελε νὰ σατυρίσει. Οἱ σκηνὲς καὶ οἱ εἰκόνες διαδέχονται ἡ μιὰ τὴν ἄλλη δίχως φανερό δέσιμον σὲ πολλὰ μέρη τοῦ ἔργου. Ὁ τόπος ἀλλάζει στὴν ἴδια σκηνὴ πολλὰς φορὲς. Ἄλλοι δυο σκηνὲς τῆς ἴδιας πράξεως ἀκολουθοῦν ὕστερ' ἀπὸ ἓνα διάστημα χρονικὸ ἀπροσδιόριστο, δίχως ἀλλαγὴ τόπου.

(1) Πολὺ ἀργότερα, στὰ 1835, ὀκτὼ χρόνια προτοῦ πεθάνει ὁ Γουζέλης κατέγινε στὸ πατριωτικὸ δράμα. Ὁ Διονύσιος Τύραννος δὲν πρόσθεσε τίποτα στὴ δόξα τοῦ συγγραφέως τοῦ *Χάση*. Ἡ ἰόνιος Βιβλιογραφία τοῦ Legrand καὶ τοῦ Pernot δὲν ἀναφέρουν ἀπολύτως τίποτα.

Ὁ Χάσης μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ὡς συνέχεια εἰκόνων τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν Ζακυθινῶν, ἐξαιρετικὰ γελοιοποιημένη. Τοὺς βλέπουμε στὸ σπιτί τους, στὸ δρόμο, στὰ μαγαζιά τους, συζητῶντας, διασκεδάζοντας, ἀλληλοὑβρίζομενους καὶ πίνοντας. Οἱ συζυγικὲς σκηνὲς διαδέχονται τίς καυχησιολογίας τοῦ κυριώτερου ἥρωα. Οἱ περιπέτειες τοῦ παιδιοῦ του μὲ τοὺς ἀχθοφόρους, προηγοῦνται τὰ ἐρωτικὰ σαλιαρίσματα μὲ τὴν ἐρωμένην του. Τὰ ἦθη καὶ οἱ τρόποι μιᾶς μικρῆς κοινωνίας, καὶ μιᾶς δλόκληρης ἐποχῆς περνοῦν στὰ μάτια μας, ὅχι ὅπως ἦταν στὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ διασκεδαστικοὶ καὶ ὑπερβολικοὶ καὶ παραμόρφωμένοι ἀπὸ τὴ δημοτικὴ σάτυρα καὶ τοὺς καυστικοὺς οἰστρους τοῦ Γουζέλη. Μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ἡ ζωὴ τῆς Ζακύνθου στὸν 18ο αἰῶνα, βλεπομένη ἀπὸ ἓνα καλεῖδοσκοπίον, ποὺ τὰ γυαλιά του εἶναι ἔτσι φτιασμένα ποὺ νὰ μὴ δείχνουν παρὰ εἰκόνες γελοῖες καὶ ἀλλόκοτες. Οἱ ἴδιες εἰκόνες ἐμψυχωμένες ἀπὸ ἡθοποιούς ποὺ ἐμιμοῦντο ὅχι μόνον τὸ φέρεσιμον ἀλλὰ κι' αὐτὴ τὴ μιλιὰ τῶν παιζομένων (ποὺ ὅλος ὁ κόσμος τῆς πλατείας ἤξερε θαυμάσια) ἔπρεπε νὰ εἶχαν προσλάβει ἐξαιρετικὴ λαμπρότη ἀπὸ τὸ κείμενον, ὅπου ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε φοβηθεῖ νὰ μπᾶσει πολλὰς λέξεις κ' ἐκφράσεις ἀνοιχτὲς ὡς καὶ ἀχρεῖες. Πρέπει λοιπὸν νὰ ξαναποῦμε πῶς ὅτι γιὰ μᾶς τοὺς νεώτερους, δλόκληρο σχεδὸν τὸ ἔργο ἔχασε τὴν πιὸ ἀλατισμένη νοστιμάδα του; Μὲς τοὺς νεο-ἑλλήνες δὲν ξέρουμε κανένα, ἐχτὸς ἀπὸ τὴ Ζάκυθο, ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ καταλάβει πρόχειρα τὴν κωμικὴ ποίησιν τοῦ Χάση. Ἡ ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου εἶναι δύσκολη καὶ κουραστικὴ γιὰ τὴν πρώτην φορὰ ἔστω καὶ γιὰ ἓναν πολὺ γνώριμον μὲ τὸ Ἰόνιον ἰδίωμα. Ἔτσι μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀμφιβάλλει ἂν ἡ διαμαρτυρία τῶν Ζακυθινῶν, ἐδῶ καὶ χρόνια, σ' ἓναν θιασάρχην Biller, ποὺ σχεδίαζε νὰ παραστήσῃ τὸ Χάση στὴν Ἀθήνα, εἶχε κάποια πραχτικὴ χρησιμότη. Οἱ λαμπροὶ αὐτοὶ νησιῶτες ποὺ ἤξεραν πῶς ἐσατυρίζοντο μὲ τὸ κύριον πρόσωπον τὸ Χάση, εἶδος UBU, ἀστικοεπαρχιακοῦ, ποὺ τοὺς συμβόλιζε κουτσά—στραβά, δὲν ἤθελαν μὲ κανένα τρόπο νὰ γίνουν ὁ περίγελως τῆς πρωτευούσης. Ἀδίκως ὅμως. Ὑπῆρχαν πολλὰς πιθανότητες πῶς οἱ Ἀθηναῖοι τίποτα ἢ πολὺ λίγο θὰ καταλάβαιναν ἀπὸ τοὺς ὑπαινιγμούς τοῦ Γουζέλη.

Πάντως ὁ θαυμασμὸς γιὰ τὸν ποιητὴ εἶναι ἀπεριόριστος, ὅχι μονάχα στὸ πατριῶτικόν του νησί, ἀλλὰ σὲ ὅλα τὰ Ἑφτάνησα. Ὁ κ. Ξενόπουλος, ἓνας ἀπὸ τοὺς ζῶντας καὶ πολυδιαβαζόμενους ἑλλήνες συγγραφεῖς, συμπατριώτης τοῦ ποιητῆ, στὸν πρόλογόν του στὸν Κόντε Σπουργίτη τοῦ Γιάννην Τσακασιάνου (Ἀθήνα 1888) ἐκφράζεται μὲ ἀκρατὸ ἐνθουσιασμό. (1)

Βεβαίως μᾶς εἶναι ἀδύνατον νὰ παραδεχτοῦμε δίχως ἐπιφυλάξεις ὅλα ὅσα λέγει. Ἄν καὶ δὲν μπορούμε νὰ συμφωνήσουμε μὲ τὸν κριτικὸν στὸ ὅτι ὁ Χάσης εἶναι «ἀμίμητον καλλιτέχνημα», ἂν καὶ οἱ διατυπώσεις

(1) Σημ. τοῦ κ. Βάλας.—Ἄν καλοθυμοῦμαι, ὁ ἴδιος ἐδῶ καὶ λίγους μῆνες μᾶθησε κάμποσον τὰ φτερά τοῦ ἀρθρου του.

«αἰώνιος δόξα» φαίνονται στὰ μάτια μας υπερβολικές, ἐν τούτοις ἐπι-
κροτοῦμε πρόθυμα μὲ λίγη ἔκπληξη στὴν ἔκφραση, πῶς ἡ *σατυρική*
κωμωδία τοῦ Γουζέλη εἶναι ἀναμφισβήτητα ἔργον τέχνης, μὲ φήμην
μακρόχρονη . . . τοῦλάχιστο ὡς τὰ σήμερα.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Χάση εἶναι δυστυχῶς πολὺ περιορισμένον ἢ τελείως
τοπικόν, ὥστε μὲ ὅλα τὰ πραγματικὰ προτερήματα τοῦ ἔργου καὶ παρὰ
τὸ ταλέντο τοῦ συγγραφέως, νὰ τὸν κατατάξουμε στὴν ἴδια γραμμὴ μὲ
τὴν *Ἐρωφίλη* ἢ μὲ τὴ *Θυσία τοῦ Ἀβραάμ*. Τὸ νεοελληνικὸ θέατρο
ἔχει ἄλλους τίτλους γιὰ νὰ διεκδικήσει τὴν ἀληθινὴν του θέσιν στὴν παγ-
κόσμια δραματικὴ παραγωγὴ.

(Μετάφραση *Μαρ. Μιν.*)

M. ΒΑΣΣΑΣ

ARNALDO CERVESATO (1)

Ν Τ Α Ν Τ Ε Σ

Ὁ Βωμός....

Τὸν ὕψωσε πάνου σὲ μιὰ κορυφή, καὶ ἔπου τὸ ἀπέραντο δὲν εἶναι χρόνος.

Καὶ βέβαια μπορούσε νὰ δημιουργήσει αὐτός, ποὺ τὸ σύμπαν, ἀπὸ τὸ
λουλούδι ποὺ ἀνοίγει ὡς τὴν ἀνθρώπινη καρδιά, δὲν εἶχε πιά μυστικά,
σὲ τρόπο ποὺ μὲ τὴν τετράδα τῶν στοιχείων του — φωτιά, ἀέρα, νερὸ καὶ
χῶμα — νὰ ἐμψυχώσει τὸ θεῖο ποίημα τῆς ζέστας τῆς Κόλασης καὶ τοῦ
Καθαρτήριου, τῆς σκοτεινότητος τοῦ δάσους, τοῦ τρεμουλιάσματος τῆς θά-
λασσας, τῆς ἀχιδοβόλας ἀρμονίας τοῦ ἀστερόφωτου αἰθέρα.

Γνώρισε τὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς του — στὸ νὰ εἶναι ξένος σὲ ὅλους καὶ
σὲ κανένα — τὴ θέσιν του στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία — τὴν ἐξορία.

Γιὰ τοῦτο, ἀντὶ στὴ Φλωρεντία, ἀνάμεσα στοὺς δικούς του, (μήπως δὲν
μπορούσε νὰ θαυμάζει τὸν ἥλιο καὶ τ'ἀστέρια ἄλλου, παντοῦ;) ἔζησε συμ-
πολίτης μόνον τῶν δικαίων καὶ θεωρήθηκε ἀπὸ τοὺς ἄλλους χριτὴς σταλ-
μένος ἀπὸ τὸ Θεό. Κεῖνους ποὺ στέκουνταν θωροῦσε σὰν ἕνα διαδάτης·
κεῖνους ποὺ περνοῦσαν σὰν ἕνας ποὺ στέκεται. Καὶ σὰν ἐκεῖνο ποὺ εἶχε
δεῖ τὸ Θεὸ καὶ τὸ Σατανᾶ, κατάλαβε πῶς τὸ ἀσυμβίβαστο τοῦ καλοῦ καὶ
τοῦ κακοῦ εἶναι ἀνάλογο μ' ἐκεῖνο τῶν δυὸ ἀντίθετων δυνάμεων τῆς βαρύ-
τητος τῶν σωμάτων καὶ τὸ διακέρυξε.

Ἐπειδὴ ἡ λογικὴ του εἶχε τὴν τύχη νὰ φθάσει τὴν ἀλήθεια, ἡ ψυχὴ
του πῆρε τὸ δῶρο νὰ φθάσει τὴ χάριν.

Ἐμπνευσμένος, σὰν ποιητής, τράβηξε στὴν ἀπρόσιτη καὶ ἀφάνταστη
κορυφὴν τοῦ ὅρους ἠθέλε ἀπὸ κάθε ἐποχὴ καὶ ἀπὸ κάθε ἔθνος, μὲς' τὴς θύ-
ρες τοῦ βωμοῦ γιὰ πάντα.

Καὶ τότε, ἀπὸ τὸ γυρμένο θόλο μὲ τὴς τρεῖς ἀψίδες, τὸ βασταμένο ἀπὸ
ἐκατὲ στῆλες, ὑψώθηκε τὸ τραγοῦδι . . .

(Μετάφραση *Μαρ. Μιν.*)

ARNALDO CERVESATO

(1) Γράφτηκε εἰδικὰ γιὰ τὴν Ἰόνιο Ἀνθολογία.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΥΛΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΩΜΑΤΟΣ

J'ai lu plusieurs fois posément le poème *Dei Sepolcri*. Dans cette œuvre
au moins, Foscolo est mieux qu'un poète professeur. C'est certainement
un lyrique. L'émotion y est contenue, mais visible. Un heureux équilibre
entre l'élément latin et l'élément grec satisfait et charme. La langue est
pure et pas trop compliquée. Et le vers est très harmonieux. On sait que
les vers de 10+1=11 syllabes, non rimé, est extrêmement facile à faire en
italien. Il n'importe : le vers de Foscolo est bon, agreable et empreint d'
une noblesse un peu monotone, mais très distinguée. De plus il faut se
rappeler que le poète Foscolo a écrit encore au moins dix volumes de
prose (avec la correspondance il est vrai), et que ses essais de critique, con-
testables sur bien des points, sont pourtant loin de manquer de mérite.
Si les *Grâces* sont sans grâce, il y a, dans le reste, bien des beautés.

LOUIS ROUSSEL

Nel rito solenne che commemora Ugo Foscolo si compendia tutto un
passato di bellezza e di patriottismo sublime, ed una fiamma inestinguibile
di sentimento e di fede!

Nel nome del loro grande *figlio*, sia oggi vieppiù stretta la fraterna
amicizia tra Italia e Grecia, che ancora maestre di civiltà sapranno addi-
tare — come sempre — ai popoli la via della grandezza e del diritto!

GIUSEPPE CECCHERELLI

L. STECCHETTI

ΣΟΝΕΤΤΟ

Κάποτες στὸ μπαλκόνι καθιστή,
Στὸ λίγο φῶς ὁποῦ τὸ ἀστέρι χύνει,
Τὴ νύχτα θὲ ν' ἀκούσης μιὰ φωνή,
Ποὺ χαιρετᾷ καὶ κράζει σε καὶ σβύνει.
Μὲς στ' ἄνθη ἐδῶ, ποὺ σ' εἶχα πρωτοειδεῖ,
Θὰ βρεῖς τ' ἀχνάρια, ποὺ τὸ δάκρυ ἀφήνει,
Καὶ θὰ κόψεις — δροσιὰ θὰ σοῦ φανεῖ —
Τὸν ἀνθό, τὰ μαλλιά σου νὰ ὁμορφύνει.
Ὅχι, δροσιὰ δὲν εἶναι αὐτὸ, ποὺ ἀσπρίζει
Στὴν ἀχτίδα τοῦ ἥλιου, μὰ σημάδι
Τοῦ πόνου μου, ποὺ δάκρυ τὸν δροσίζει.
Ὅχι, τ' αἶερος δὲν εἶν' ἡ φωνή,
Μὰ γὰ σοῦ στέρνω φεύγοντας στὸν Ἄδη,
Παράπονο στερνὸ... στερνὸ φιλί.

Κέρκυρα. (Μετάφραση)

ΕΙΡΗΝΗ Δ. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΗΜΑΤΑ

Ω! κάποιους τόπους ξωτικούς· παλάτια, κήπους, δάση·
ποῦ νὰ τοὺς ἔχω ξαναῖδῃ, κι' ἔτσι φαντάζουν μπρός μου ;
Μὴν ἦταν στῶν ὀνείρων μου τὴ μαγεμένη πλάση
μὴν ἦταν σὲ καμιὰ ζωὴ λησμονημένου κόσμου ;

Μὴν τοὺς ἀγγίζεις λογισμέ : Διώνουν σὰν πρῶτο χιόνι,
Γλυστροῦν καὶ πᾶν σὰν τὸ νερὸ ποὺ σφίγγω μέσ' τὰ χέρια,
Διαλυῶνται σὰν τὰ σύννεφα, σὰν τὸ καπνὸ, σὰ σκόνη
κι' ὅπως στὸ φῶς τῆς-χαρταγῆς σβήνουν χλωμὰ τ' ἀστέρια.

Μὴ τοὺς ἀγγίζεις λογισμέ· κ' ἡ δύναμί σου λίγη
νὰν τὰ χωρέσῃ δὲν μπορεῖ· καθὼς γοργοπερνᾶνε
καθὼς διαβαίνει ἡ λάμψη τους καὶ τὴ ζωὴ μου σμίγει
μὴνυμα λὲς παληὰς ζωῆς ἀλλοτινῆς πὼς θᾶνε !

N. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ - ΛΑΥΡΑΣ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

I

ΤΟ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΤΩ. 1836

Πρόκειται περὶ μικροῦ τινος βιβλιαρίου σχήματος 0,142 X 0,109 ἐκδοθέντος ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1836. Ὁ πλήρης αὐτοῦ τίτλος ἔχει ὡς ἑξῆς : «Parisina, Melodrama da rappresentarsi nel nobile teatro di San Giacomo in Corfù l'autunno dell'anno 1836. Corfù, nella Tipografia del Governo 1836». Συγγραφεὺς τοῦ μικροῦ τούτου δράματος εἶναι ὁ Felice Romani, ὁ ὁποῖος ὑπογράφει τὸν πρόλογον avvertimento σ. 3—4, μουσικὸς δὲ συνθέτης ὁ Gaetano Donizetti. Εἰς τὸν πρόλογον αὐτὸν ὁ ποιητὴς διηγεῖται διὰ βραχέων τὰ τῆς ὑποθέσεως, ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ὁμωνύμου ποιήματος τοῦ Λόρδου Βύρωνος, ἐξ οὗ ἔλαβε τὸ θέμα καὶ τελειώνει διὰ τῆς ἑξῆς φράσεως. «Ἐναγκασμένος ἀπὸ ἀνωτέραν ἀνάγκην νὰ συνθέσω ἓνα δράμα ἐν βίᾳ καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, χωρὶς νὰ ἔχω τὸν τρόπον νὰ τὸ ἐπιθεωρήσω καὶ τὸ διορθώσω ἂν δὲν μοῦ εἶναι ἐπιτετραμένον νὰ ζητήσω ἐπισκεψίαν διὰ τὰ τρατᾶ του, ὅς μοῦ ἐπιτραπῇ τοῦλάχιστον νὰ ἐλεεινολογήσω τὴν λυπηρὰν σύμπτωσιν, ἡ ὁποία δὲν μοῦ κατέστησε δυνατόν νὰ προσφέρω εἰς τὰς Ἰταλικὰς Ἀθήνας, ἐργασίαν ὀλιγώτερον ἀναξίαν των, καὶ τολμῶ νὰ εἴπω, ὀλιγώτερον ἀναξίαν ἐμοῦ τοῦ ἰδίου».

Ἡ ἰταλογλωσσὸς αὕτη θεατρικὴ παραγωγὴ τῶν Ἐπτανήσιων εἶναι ἰδιαίτερος ἀξιοσημείωτος, διότι δεικνύει τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς ὀρισμένης τάξεως τοῦ Ἐπτανήσιου λαοῦ, θὰ ἦτο ἐκτάκτου ἐνδιαφέροντος μία λεπτομερὴς ἐρευνά. Ἄς παρακολουθήσωμεν ὁμῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν μελέτην τοῦ κ. Βάλας.

II

ΔΙΟΡΘΩΤΙΚΑ ΕΙΣ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΑΤΕΣΗ

Τὸ πολῦτιμον βραχὺ χρονικὸν τοῦ Μάτεση (1684-1699) τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τοῦ Κ. Ν. Σάθα Ἑλληνικὰ Ἀνέκδοτα Α'. σ. 194 2β8 γέμει, δυστυχῶς, σφαλμάτων, ὥστε μία νεωτέρα ἐκδοσις θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτος.

Σημειώνωμεν ἐδῶ προχείρως μερικὰς διορθώσεις : σ. 202 : «καὶ ἐσκοτώθηκαν»

δικοί μας τραβωμένοι καὶ σκοτωμένοι ἑξακόσιοι». Ἀντὶ τοῦ τραβωμένου τρακόσιοι.

σ. 202. «καὶ πέντε κάτεργα τοῦ πάπα». Τὸ Πάπα γραπτὸν διὰ κεφαλαίου. Ἐννοεῖται δὲ ἐνταῦθα τὸ πρὸ τοῦ κόλπου τῶν Πατρῶν ἀκρωτήριον : ὁ Πάπας. Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν σελίδα 224.

σ. 202 κάτεργα τοῦ Μάλτα. Γραπτὸν : τῆς Μάλτας (=Μελίτας) =μαλτέζικα, ὡς ἀνωτέρω.

σ. 203 καὶ ἓνα κάστρο ὀνομαζόμενον Γόνιτζα. Γράφει : Βόνιτσα.

σ. 219 καὶ κάποιον δέλοιποι. Γράφει : κι' οἱ ἀπο(ψ)δέλοιποι.

III

ΒΙΚΕΝΤΙΟΥ ΔΑΜΟΔΟΥ : ΠΑΡΙΣΙΑΚΟΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΝ

Τὸ ἔργον τοῦ Δαμοδοῦ εἶναι ἀτελὲς γνωστὸν, ἢ μᾶλλον τὸ κυριώτερον καὶ σοβαρώτερον μέρος εἶναι ἀγνωστὸν. (1) Τὰ ἀνέκδοτα κυρίως ἔργα του ἀποκαλύπτουν τὴν πνευματικὴν δύναμιν καὶ τὴν φωτεινότητα τῆς σκέψεως τοῦ Κεφαλληνίου φιλοσόφου.

Εἰς τὰ διάφορα χειρόγραφα τοῦ Δαμοδοῦ, ἔρχομαι νὰ προσθέσω καὶ τὸν παρισιακὸν ἑλληνικὸν συμπληρωματικὸν κώδικα 639, ὁ ὁποῖος περιέχει μέρος τῆς «Φυσιολογίας», ἐνὸς τῶν μεγαλυτέρων συγγραμμάτων του.

Πρόκειται περὶ ὀρειοτάτου χαρτίνου χειρογράφου, σχήματος μεγάλου, διαστάσεων 32×22. Περιέχει φύλλα μονοσέλιδα (=μονόστηλα) 306· ἕκαστον δὲ φύλλον περιέχει 30—32 σειρῶν. Εἰς τὸ πρῶτον φύλλον ἀναγινώσκουμεν τὸν ἑξῆς τίτλον : «Μέρος τρίτον τῆς Φυσιολογίας. Φυσιολογία μερικὴ περὶ τοῦ ἐμψύχου σώματος». Περὶ τὸν τίτλον τοῦτον ἄλλη χεὶρ δι' ἄλλης μελάνης ἔγραψε : «Φυσιολογία αἰτιολογικὴ εἰς τὴν κοινὴν δῆλκτον» ἀριστοτελική, σχολαστικὴ καὶ νεωτερικὴ, ἐν ἣ περὶ τῶν φυσικῶν σωμάτων ἐστὶν ὁ λόγος· συντεθεῖσα παρὰ τοῦ λογιστάτου καὶ σοφωτάτου ἐν Φιλοσοφίᾳ καὶ ἱερᾷ Θεολογίᾳ καὶ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς νόμοις Δαφνοφόρου (sic) Βικεντίου Δαμοδοῦ ἐκ πατρίδος Κεφαλληνίας κατὰ μῆνα Ὀκτώβριον, τόμος τρίτος περιέχει τὸ τρίτον μέρος τῆς Φυσιολογίας περὶ τοῦ ἐμψύχου σώματος».

ὑπὸ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἔγραψεν καὶ τὸ ἑξῆς βιβλιογραφικὸν σημεῖωμα ἐπὶ τοῦ τελευταίου φύλλου τοῦ κώδικος φύλ. 306ον :

6 ἐστέδες χαρτὶ ἔχει τὸ παρὸν βιβλίον καὶ	
6 κόλλαις πρὸς 12 παραδες ὁ ἐστές	72
διὰ τὸ γράψιμον πρὸς 6 παραδες ἡ κόλλα	930
διὰ τὸ δέσιμον	παρ. 040
σύνμμα παραδες	1040
γρόσια 26	

Ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ τίτλου καὶ ἐκ τοῦ περιεχομένου ὁ ἡμέτερος κώδις ἀποτελεῖ ἐν μόνον μέρος μεγαλυτέρου συγγράμματος. Δυστυχῶς δὲν εἶμαι εἰς θέσιν διὰ τὴν ἑλλειψιν τῶν ἄλλων χειρογράφων νὰ ἐξακριβώσω, ἂν τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Φυσικά» (2) φερόμενον ἔργον ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν «Φυσιολογίαν». Κατὰ πᾶσαν ὁμῶς πιθανότητα τὸ περιεχόμενον τοῦ παρισιακοῦ κώδικος ἔχει σχέσιν μὲ χειρόγραφον τοῦ Ν. Πολλάνη, περὶ τοῦ ὁποῖου ἐλαχίστας πληροφορίας μᾶς δίδει ὁ Λάμπρος. (3) Ἀρκοῦμαι ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὴν σύντομον ταύτην σημείωσιν περὶ τοῦ παρισιακοῦ κώδικος τοῦ Δαμοδοῦ. Θὰ ἦτο εὐπρόσδεκτος μία λεπτομερὴς ἐρευνά περὶ τοῦ ἔργου τοῦ φιλοσόφου τούτου, διότι ἀναμφιβόλως ὁ Δαμοδὸς εἶναι μία ἐκ τῶν μεγαλυτέρων καὶ φωτεινωτέρων μορφῶν τῆς Τουρκοκρατίας.

(1) βλ. περὶ τῶν χειρογράφων τοῦ Δαμοδοῦ τὴν ἐπιμελῆ μελέτην τοῦ φίλου Εὐθ. Κουρούκλη, Ἑλληνικὰ Γράμματα σ. 330 ἔ. Δυστυχῶς ὁ κατάλογος οὗτος εἶναι ἀτελής.

(2) Catal. of the uss. of the Mount Athos, ἀριθμ. 1510.

(3) «Κώδικες Ν. Πολλάνη» ἐν Νέφ Ἑλληνομνήμονι Δ (1907) σ. 363. Βλ. καὶ σ. 364 περὶ χγφ. τῆς Θεολογίας. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι χγφ. τῶν «Θεολογικῶν» εὑρίσκεται ἐν Ἀγίῳ Ὄρει, ὑπ' αὐξ. ἀρ. 6018 (βλ. κατὰλ. Λάμπρου).

Λεωνίδα Χ. Ζών, Ταμείον εξαγορᾶς αἰχμαλώτων. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Ε' τόμου τῆς «Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν». Ἐν Ἀθῆναις. 1928 σ. 342 347—8^ο μγ.

Ἡ πειρατεία καὶ ὁ πόνος τῆς αἰχμαλωσίας γεμίζει τίς συγκινητικώτερες σελίδες τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νεώτερης ἱστορίας τοῦ λαοῦ μας. Δυστυχῶς τὸ ζήτημα αὐτό, τόσο ἐνδιαφέρον καὶ τόσο ὁμορφο, πολὺ λίγο ἔχει ἐξετασθῇ. Σ' αὐτό, βέβαια, συν- νουν ἀκόμη ἀνέκδοτα. Μία ὁμως προσπάθεια γιὰ σχολικὴ ἐξέταση τοῦ θέματος δέ- θὰ ἄφινε ζημιωμένο τὸν εὐσυνείδητο ἐπιστήμονα.

Γιὰ τοῦτο μὲ μεγάλη χαρὰ σημειώνουμε τὴν ὁμορφὴν μελέτη τοῦ κ. Ζών με τὸν παραπάνω τίτλο. Καθὼς βλέπει κανεὶς ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ σελίδων, ὁ συγγραφέας εἶναι πολὺ σύντομος· αὐτὸ ὁμως δὲν τὸν ἐμποδίζει καθόλου νὰ μᾶς δώσῃ μιὰ ση- μαντικὴ συμβολὴ στὸ περὶ πειρατείας κεφάλαιο σχετικὰ μὲ τὰ Νησιά μας.

Πρόκειται γιὰ ἓνα ταμείον εξαγορᾶς αἰχμαλώτων, ποὺ ἰδρύθηκε στὴ Ζάκυνθο τὰ 1560 ἀπὸ τὸν προβλεπτή Φραγκίσκο Πιζάνη. Τὸ ταμείον αὐτὸ θὰ συντηροῦνταν ἀ- ποκλειστικὰ ἀπὸ τὰ χρήματα, ποὺ κάθε πλοῖο τῆς Ζακύνθου ἦταν ὑποχρεωμένο νὰ προσφέρῃ ἀνάλογα μὲ τὴ χωρητικότητά του καὶ ἀπὸ ἄλλες δωρεές, θὰ εἶχε δὲ σκοπὸ τὴν πληρωμὴ τῶν λύτρων καὶ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν αἰχμαλώτων, ποὺ ἐ- περταν στὰ χέρια τῶν πειρατῶν.

Ἡ συστηματοποιημένη αὐτὴ διοικητικὴ ὁργάνωση, δείχνει ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος πόσο βαρεῖα ἦταν ἡ δοκιμασία τῆς Πειρατείας, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴ σοφὴ προνοητικὴ πολιτικὴ τῆς Βενετίας. Ὁ κ. Ζών, στηριζόμενος πάνω σὲ ἀνέκδοτα ἐγγραφα πα- ρακολουθεῖ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ταμείου αὐτοῦ ἵστανε τὰ νεώτερα χρόνια.

Στὴ μελέτῃ δημοσιεύεται ἓνα συμβόλαιο τοῦ 1681, πολὺ περίεργο καὶ ἀξιοση- μείωτο τόσο γιὰ τὴ γλωσσικὴ του μορφὴ, ὅσο καὶ γιὰ τίς πληροφορίες, ποὺ μᾶς δίνει σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο τῆς εξαγορᾶς τῶν αἰχμαλώτων. Στὸ τέλος ἀναδημο- σιεύονται δύο συγκινητικώτατα δημοτικὰ τραγούδια σχετικὰ μὲ τὴν πειρατεία, ποὺ εἶχαν δημοσιευθῇ στὰ «Φιλολογικὰ Ἀνάλεκτα Ζακύνθου» τοῦ Ν. Κατραμῆ.

Αὐτὸ εἶναι πολὺ σύντομα τὸ περιεχόμενο τῆς μελέτης τοῦ κ. Ζών. Θὰ μπο- ροῦσε ἴσως νὰ ἦταν λίγο πλεονέκτημα στὴν ἀρχὴ ἐκεῖ, ὅπου ὁ λόγος περὶ πειρα- τείας στὰ Νησιά τοῦ Ἰονίου· ἀλλὰ καὶ ἔτσι, ὅπως εἶναι, εἶναι πολὺ σημαντικὴ καὶ γι' αὐτὸ μὲ μεγάλη εὐχαρίστηση τὴ συσταίνουμε.

Παρίσι, Ἰανουάριος 1929,

ΔΙΟΝ. Α. ΖΑΚΥΘΗΝΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΔΕΛΦΙΚΗ ΙΔΕΑ ΚΑΙ ΤΟ ΒΡΑΒΕΙΟ ΝΟΜΠΕΛ

Δύο ἑλληνες λόγιοι, ὁ κ. Παλαμᾶς καὶ ὁ κ. Σκίπης, ἐπιδιώκουν τὸ βραβεῖο Νόμπελ. Ἰδιαν ἀπαίτηση θὰ μπορούσαν νὰ προβάλλουν ὁ Γρουπάρης, ὁ Καβάφης, ὁ Εὐνόπουλος, ὁ Ψυχάρης. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ τὸ διεκδικήσουν. Ἄλλως τε ἔξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὸ ἔργο τῶν λογίων μας εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστο, γιατί καὶ ἂν βρέθηκε κανεὶς νὰ τὸ μεταφράσῃ δὲν βρέθηκε ὁμως κανεὶς νὰ τὸ διαβάσῃ.

Ἐπάνω ἀπὸ πρόσωπα, ἀπὸ πλάγιες ἐπίσημες ἐνέργειες, ἀπὸ κλίκες, ἔξω ἀπὸ κάθε διαφημιστικὸ θόρυβο, πέρα ἀπὸ κάθε ἐγκωμιαστικὴ συναλλαγή, πρέπει νὰ δοθῇ τὸ βραβεῖο Νόμπελ σ' ἐκεῖνον ποὺ ἔφερε τὴν *Ἑλληνικὴν Ἰδέαν* στὸ σημερινὸν ἐνδιαφέρον τοῦ διανοούμενου κόσμου, σ' ἐκεῖνον ποὺ ἔφερε τὴν προ- σοχὴ τῶν πολιτισμένων ἀνθρώπων μέσα στὰ σύνορά μας, σ' ἐκεῖνον ποὺ ζητεῖ μὲ πίστιν ν' ἀναστήσῃ τὴ *Δελφικὴν Ἰδέαν* στὴ σημερινὴ τέχνη καὶ ζωὴ. Ὁ *Ἄγγελος Σικελιανός* εἶναι ὁ ὑποψήφιος τῆς Ἑλλάδος γιὰ τὸ βραβεῖο Νόμπελ. Αὐτὸς πρέ- πει νὰ εἶναι.

Ὁ γάλλος κριτικὸς Γαβριὴλ Μπουασσύ εἶπε σὲ μιὰ σενέντευξή του πρὸς ἀθηναῖο δημοσιογράφον (ἴδε Ἑλεύθερο Βῆμα 16 Φεβρ.) : «Ἡ Ἑλλάς ἴσως ἀκόμη δὲν ἔχει καλὰ-καλὰ ἐννοήσῃ τὴν σημασίαν αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων διὰ τὴν ἀναγέν- νησιν της... ἡ Ἑλλάς προσεῖλκεν ἐπ' αὐτῆς τὴν προσοχὴν τῶν παγκοσμίων ἐκλεκτῶν πνευμάτων. Δι' ἐμὲ αἱ ἔργα αὐτὰ ἔχουν ἱστορικὴν χρονολογίαν, τόσῳ μᾶλλον ὅσο ἡμποροῦν νὰ γίνουν ὁ θερησκευτικὸς δεσμὸς μεταξὺ τῶν ἀνεπτυγμένων καὶ τοῦ λαοῦ, μεταξὺ τοῦ μεγαλειώδους παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος ἐνὸς ἀνα- γεννηθέντος ἔθνους». Ἐνομίσαμε πῶς ἔχομεν ὑποχρέωση νὰ πούμε αὐτὰ σὲ ὅσους δὲν τοὺς τυφλώνει ἡ δημοσιογραφικὴ ρουτίνα, σὲ ὅσους δὲν ἀνέχουν σὲ κλίκες, σὲ ὅσους δὲν ἔχουν ὑποθηκευμένη τὴ συνείδησίν των στὴ συναλλαγὴ.

Τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Σικελιανοῦ δὲν ὑστερεῖ σὲ τίποτε κοντὰ στὰ ἔργα τῶν δύο ἄλλων προταθέντων. Ἡ δράση του ὁμως γιὰ τὴν *Δελφικὴν Ἰδέαν* τὸν κάνει νὰ ἔχῃ πολλὴ μεγαλότερη ἐλληνικὴν σημασίαν ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Ἡ Ἀκαδημία καὶ τὸ Πανεπιστήμιον θὰ ἔπρεπε νὰ συναισθανθοῦν τὴν ὑποχρέ- ωσὴ των αὐτῇ. Ὅσοι δὲν ἔχουν δεμένα τὰ χέρια ἄς κινηθοῦν.

Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» χαιρετίζει μὲ χαρὰ τὸ διορισμὸ τοῦ σοφοῦ ἐβραῖστῃ κ. Λάζαρου Βελλέλη στὴ θέσιν Καθηγητοῦ τῆς Ἑβραϊολογίας στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ κ. Βελλέλης εἶναι γνωστὸς ὄχι μόνον σὰν διακεκριμένος ἐπιστή- μονας, ἀλλὰ καὶ σὰν ὑπέρμαχος τῆς δημοτικῆς γλώσσας. Οἱ ἱστορικὲς του μελέτες εἶναι γραμμένες ὄχι μόνον μὲ πολυμάθειαν ἀλλὰ καὶ μὲ λογοτεχνικὴ χάρι. Εἰς τὸ ἐναρκτήριο μάθημά του μίλησε γιὰ τὴν ἐβραϊκὴν φιλολογία καὶ ἀνάφερε τὸν Ἀ- βραὰμ Κοὲν ποὺ ἔζησε στὴν Ζάκυνθο τὸν 18^ο αἰῶνα καὶ ἔγραψεν ὠραία ποιήματα σὲ ἐβραϊκὴν γλῶσσαν χρησιμοποιώντας τὴν μετρικὴν τῶν Ἀράβων.

Γνωρίζουμε πῶς ὁ κ. Βελλέλης ἔχει ἀνέκδοτη μετάφραση σὲ ὠραία δημοτικὴ γλῶσσαν τῆς Ἰταλικῆς τραγωδίας τοῦ Ἀνδρέα Κάλβου οἱ «Δαναΐδες». Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» ἐλπίζει πῶς ὁ σοφὸς καθηγητὴς θὰ τῆς ἐπιτρέψῃ τὴ δημοσίευσιν.

— Τὸ ζήτημα τῆς ἀγορᾶς τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Σολωμοῦ πῆρε τὸ δρόμον τῆς πραγ- ματοποιήσεως. Ὁ ἰδιοκτῆτης εἶναι πρόθυμος νὰ τὸ παραχωρήσῃ σὲ μικρὴ τιμὴ. Τώρα ἀπομένει νὰ μαζευτῇ τὸ ποσό. Δὲν εἶναι δύσκολον. Ὁ κάθε Ἕλληνας, διανο- ούμενος καὶ μὴ, μὲ προθυμίαν θάδινε τὸ κατ'οστάριόν του γιὰ τέτοιο σκοπὸ. Θὰ τέ- λειωνε καὶ τὸ αἶσχος ἐκεῖνον, ποὺ ντροπίαζε τὴ Ζάκυνθο καὶ τὸν πολιτισμὸν· τὸ σπίτι τοῦ Ποιητῆ νὰ καταστήσῃ σταῦλος. Ὁ νομάρχης κ. Ἀθανασιάδης ποὺ ἀνά- λαβε τὴν πρωτοβουλία, μᾶς πληροφοροῦσε ὅτι σκοπεῖ νὰ παρακαλέσῃ μιὰ με- γάλῃ ἐφημερίδα (τὸ «Ἐλ Βῆμα» ἢ τὴν «Ἑστία») ν' ἀνοίξῃ κατάλογον εἰσφορῶν. Φανταζόμεστε πῶς δὲ θ' ἀρνηθοῦν. Ὁ κ. Δημ. Ἀμπελοράδης ἔκαμε τὴν ἀρχή, προσφέρων τρεῖς χιλιάδες δραχμές. Ρίχτηκε καὶ ἡ ἰδέα νὰ μεταφερθοῦν, σὰν ἀγο- ραστῇ τὸ σπίτι, ἡ προτομὴ καὶ τὰ ὀστά τοῦ ποιητῆ. Ὁ κ. Σιγούρος, ὅπως λέμε ἄλλοι, διαμαρτύρηται ἐντονα. Ἡ «Ἰόνιος Ἀνθολογία» συμφωνεῖ μαζί του καὶ ἀ- ποκρούει ὁλότελα τέτοια σκέψη. Δὲ στάθηκε πούθενά τέτοιο πρᾶμα Ἀντίθετα ὑποστηρίζουμε τὴν ὠραία πρότασιν τοῦ κ. Σιγούρου. Κι' ἐλπίζουμε νὰ ἐπικρα- τήσῃ.

— Ὁ μακαρίτης Δαμῖρης ἄφησε τὸ μέγαρό του στὰ ὀργανωμένα σωματεῖα τῆς Ζακύνθου. Ἀλλὰ χρειάζεται νὰ πληρωθῇ ἓνας μεγάλος κληρονομικὸς φόρος, τὰ σω- ματεῖα δὲν ἔχουν καὶ τὸ κληροδότημα ἐκπίπτει. Ὁ κ. Νομάρχης τώρα ἐνεργεῖ νὰ παραιτηθῇ τὸ Δημόσιον τοῦ φόρου καὶ νὰ χρησιμοποιηθῇ τὸ Μέγαρον γιὰ Νομαρ- χία. Διαμαρτυρόμαστε ἐντονα. Ὁ κ. Νομάρχης ἔχει καθήκον νὰ υπερασπίζῃ καὶ νὰ προαγάγῃ τὰ συμφέροντα τοῦ νησιοῦ. Τὸ μέγαρον πρέπει νὰ χρησιμοποιηθῇ γιὰ σκοπὸ κοινῆς ὠφελείας· ὡς σχολὴ ἀπόρων παιδῶν, ὡς Ὡδεῖον ἢ ὡς Βιβλιο- θήκη. Τίποτε ἄλλο. Τὸ πῶς μπορεῖ νὰ γίνῃ ἄς φροντίσουν οἱ ἀρμόδιοι, ποὺ πρέ- πει νὰ περιφρουρήσουν τὰ συμφέροντα τοῦ νησιοῦ.

— Ξεχωριστοί διανοούμενοι Έπτανήσιοι και Εύρωπαίοι μās ρωτούν για τη βιβλιοθήκη Δε Βιάξη. Συμπληρώθηκαν δυο χρόνια που βρίσκεται πεταμένη φιδην-μύγδην στα κασόνια.—Ο κ. Δ. Μάργαρης και Σιγούρος μās γράφουν πώς ο Δήμαρχος Ζακυνθίων θα άξιζε την ευγνωμοσύνη τών Έλλήνων διανοουμένων, αν έφερνε εις πέρας αυτόν τόν...άθλο και διάσωζε την πολυάθλητη βιβλιοθήκη και τὰ πολύτιμα χειρόγραφα και άρχείο του Δε-Βιάξη.—Άς τολμήσει.

— Ο πολιτευτής Ζακύνθου κ. Νικ. Κολυβάς διορίστηκε από την Κυβέρνηση μέλος του Συμβουλίου της Έπικρατείας, για τὸ πολύκροτο σχετικό σύγγραμμά του. Θεσμὰ συγχαρητήρια.

— Μία άσυνείδηστη γενναία χειρονομία έκαμε ο μεγαλέμπορος συντοπίτης μας κ. Ιωάν. Καραμανδάνης. Παρεχώρησε 7 εκατομμύρια που άφηνε στην διαθήκη του ως κληροδότημα με την όνομασία «Διαγωνισμός Μπέμπη Καραμανδάνη», από τὰ τώρα στις σχετικές επιτροπές Ζακύνθου και Πατρών για την άμεση εφαρμογή της διαθήκης της άποστολής, δηλαδή, φτωχών νέων τών δυο πόλεων για σπουδή θετικών επιστημών και καλών τεχνών στην Εύρώπη.—Ο πρώτος διαγωνισμός θα γίνει στις 25 Μαρτίου.

— Η «*Ιόνιος Ανθολογία*» που καυτηρίασε την άστοργία τών πλούσιων Ζακυνθίων στην Πατρίδα τους, με συγκίνηση, συγχαίρει τὸ Μεγάλο Ζακύνθιο ευεργέτη.

— Εύχαριστούμε τόν Έλληνικό Τύπο και ιδιαίτερα τόν Έπτανησιακό, καθώς και τούς ξεχωριστούς διανοούμενους Έλληνες και ξένους που μās συνεχάρηκαν για την είσοδό μας στὸν 3ο χρόνο της έκδοσής μας και για τὴ νέα εμφάνιση και πρόοδο του περιοδικού μας. Εύχαριστούμε ακόμα τούς διαπρεπείς Έπτανησίους καθηγητές Πανεπιστημίου, που αὐθόρμητα μās έστειλαν τὴ συνδρομή τους για ενίσχυση του περιοδικού μας. Και ξεχωριστὰ εύχαριστούμε την καλή μας φίλη και ποιήτρια δ)δα Ρίτα Μπούμη, που με άνυστερόβουλο ένθουςιασμό, δίχως νά'ναι Έπτανησία, άφοσιώθηκε δόλοτελα στην έπιμέλεια και σύνταξη της «*Ιονίου Ανθολογίας*».

Και μιά φορά για τὴ Ρίτα Μπούμη, συσταίνουμε στους άναγνώστες μας τὰ γεμάτα χάρη, άρμονία και καλλιτεχνική έξαρση και μαεστρία συνέντα της, που θετικά, σάν έκδοθούν σε τόμο, θα λάβουν καλή θέση στη διαλεχτή έλληνική ποίηση.

— Η «*Ιόνιος Ανθολογία*» πενθεῖ τὸ θάνατο ενός διαπρεπούς επιστήμονος, ιδεολόγου, καλού φίλου και άθόρυβου διανοουμένου του Καίσαρος Ζέζα.

ΒΙΒΛΙΑ

(Για νὰ κρίνονται πρέπει νὰ στέλνονται στη Διεύθυνση του περιοδικού από δυο αντίτυπα).

Π. Α. Χρονοπούλου : «*Εύπνια Όνειρα*». (Έν Άθήναις, 1929 σ. 141 8ο μγ.). Αυτός είναι ο τίτλος της ποιητικής συλλογής του κ. Χρονοπούλου. Είναι χωρισμένη σε τέσσερα μέρη, που καθένα έχει κ' ένα από τούς έξις τίτλους : Βραδυνός ψίθυρος. Μαζί με τὸ τζιτζικα. Καβάλλα τ' άστροπελέκι. Με του Λαέρτη τὸ παιδί. Άκολουθεῖ μία σειρά μεταφράσεων.

Είναι μία ποιητική συλλογή πολὺ αξιοπρόσεκτη και πολὺ συμπαθής. Ο ποιητής της έχει έναν άρκετὰ πλούσιο κύκλο θεμάτων με τὰ όποια λύνει τις σκέψεις του. Έχει άκόμη και άρκετὴ συγκίνηση, ώστε νὰ προκαλῇ στὸν άναγνώστη του τὴν απαιτούμενη ένέργεια του νοῦ και του αίσθήματος για τὴν κατανόηση ενός έργου τέχνης. Τὸ ποίημα «*Η περιγκήπισσα του Νείλου*» (σ. 36—37), που είναι ένα από τὰ καλλίτερα της Συλλογής, δείχνει και μιά άρκετὴ πρωτοτυπία.

Όλα αυτά, βέβαια, είναι προσόντα, που δέν μπορεί κανείς νὰ άρνηθῇ στὸν κ. Χρονόπουλο. Επειδὴ νομίζω ότι ἡ κριτική πρέπει ανάμεσα στ' άλλα νὰ ώφελῇ και τὸ λογοτέχνη, που τὰ έργα του κρίνονται, επιθυμῶ νὰ κάμω μερικὲς παρατηρήσεις. Ο κ. Χρονόπουλος όφείλει νὰ προσέξῃ πολὺ τὴ μορφή τών ποιημάτων του και νὰ δουλέψῃ προσεχτικὰ τὸ στίχο του. Δέν έχουμε ανάγκη από στίχους πολλούς, αλλά από στίχους καλούς, οὔτε τὸ πολὺ μπορεί νὰ κάμῃ άθάνατο ένα έργο. Δυστυχώς ἡ συλλογή του κ. Χρονοπούλου παρουσιάζει από τὴν άποψη αὐτὴ άρκετὰ τρωτά. Πολλές έκφράσεις είναι άόριστες, άκομψες ἢ παιδιακίστες. Σημειώνω μόνο δυο παραδείγματα (σ. 6),

Τριγύρω μου κύκνοι πλέκουνε
όνειρα άνθένια
που σβύνονται σ' έγερτήρια (;)
κορυδαλλένια.

Καθώς και στη σ. 80 :

Χελμὲ με τ' άσπρο κούτελο και με τὰ μαύρα γένεια,
με τὸ πλατὺ τὸ μέτωπο που δείχνεις χιονισμένο.

Νομίζω ότι ο κ. Χρονόπουλος είναι νέος. Άν θελήσῃ τὰ ώρισμένα προτερήματά του νὰ τὰ καλλιεργήσῃ και νὰ άπαλαχτῇ από τὰ ελαττώματα, που παρουσιάζει αὐτὴ ἡ Συλλογή, θα γράψῃ καλὰ ποιήματα. Χρειάζεται πρὸ παντός δούλεμα της μορφής και άποφυγή χτυπητῶν έκφράσεων, που δέ λένε τίποτα. Η ποίηση είναι ένα πράμα άπλό και διάφανο.

— Nic. S. Derichio : «*Δάκρυα*», ποιητική συλλογή, έκδοτικός οίκος Κοντό-γιωργα, Ζακύνθος, 1929.

— Γ- Άθάνας : «*Εἰρμός*», ποιητική συλλογή, Πυρσός, Άθήνα, 1929, δραχ. 40.

— P. A. Lascaris : Les Korakistiques (Rizos Neroulos), μετάφραση στὰ Γαλλικά, Άγών, 1928.

— Γ. Ε. Τυπάλδου : «*Ζακυνθινὰ οἰκόσημα*», ιστορική μελέτη, άνατύπωση από τὸν Ε' τόμο της έπετηρίδος Βυζαντινῶν σπουδῶν.

— Π. Α. Χρονοπούλου «*Εύπνια όνειρα*», ποιητική συλλογή, βιβλιοπ. της «*Εστίας*», Άθήνα, 1929.

— Άγγέλου Κασιόνη : «*Η Εὐτυχία*» κοινωνιολογική μελέτη, περιοδικόν «*Ερευνα*», Δεκέμβριος, δραχ. 7.

— Α. Δ. Παπαδήμα : «*Η δημοτική γλώσσα και ἡ αίσθητική της*», έκδοση περιοδικού «*Καινούργια Ζωή*», Άθήνα 1928, δραχ. 10.

— Εῡαγ. Ι. Μονογυιού : «*Τὰ Μυκονιάτικα*», (λαογραφικά της Μυκόνου), Σύρος 1927.

— Άθηνῶς Ν. Ταρσούλη «*Σπίδες και Τέφρες*», ποιητική συλλογή, Άθήνα 1929, δραχ. 25.

— Διον. Α. Ζακυνθινού : «*Μιχαήλ Μαροῦλλος Ταρχανιώτης*», (Έλλην ποιητής τών χρόνων της άναγεννήσεως), ιστορική μονογραφία, άνατύπωση από τὸν Ε' τόμον Έπετηρίδος της Έταιρίας Βυζαντινῶν σπουδῶν.

— Ηλία Βενέξη «*Ο Μανώλης Λέκας κι' άλλα διηγήματα*». Άθήνα, 1928, δρ. 30.

— Καίσαρος Έμμανουήλ : «*Ο παράφωνος αὐλός*». Ποιητική συλλογή, έκδοτικός οίκος Ράλλη, Άθήνα, 1929, δραχ. 20.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

— Τὰ «*Έλληνικά Γράμματα*» και με τὴ νέα τους πορεία, υπό τὴ διεύθυνση του κ. Μπαστιά περιέχουν έξόχως ένδιαφέροντα πράγματα. Στὸ τεῦχος 1ης Ίαν. : «*Απάντηση του Σπ. Μελά στὸ γράμμα του Ψυχάρη*», διηγήματα Πέτρου Χάρη και Βεῖνόγλου, «*τὰ ιστορικά του Νουμά*» από τὸν Πάνο Ταγκόπουλο κτλ. Στὰ άλλα τεύχη τὰ γιεμάτα ποίηση άπομνημονεύματα της Μαρίκας Κοτοπούλη, ποιήματα Μουντζουριδῆ, Βεάκη, Άλεξίου, ένα άρθρο για τὴ Σύρο από τὸν Κ. Μπαστιά, «*Για νὰ πάρουμε μιά ιδέα από Ζωγραφική*» του Φ. Κόντογλου, «*Αἱ έφημερίδες του Μετώπου*», δημοτικά τραγούδια, άρθρο για τὸν Σούμπερτ από τὴν Αῦρα Θεοδώροπούλου κτλ.

— «*Εθνικός Κήρυξ*» (Ίανουάριος) : Θεόδ. Βελλιανίτη «*Η άρχὴ και ἡ εξέλιξις της δημοσιογραφίας, ἡ ζωὴ και τὸ έργον του Π. Καλλιγᾶ*».—Τεῦχος Φεβρουαρίου «*Η Παλαιόπολις εις τὴν Κέρκυραν*» Θ. Βελλιανίτη, μιά κριτική μελέτη του Δημ. Βερναρδάκη «*Κωνσταντίνος Καβάφης*» με μερικά γνωστὰ ποιήματα του ποιητῆ.—Τὰ τεύχη έχουν επίκαιρες καθώς και καλλιτεχνικὲς εικόνες.

— Επανεκδόθηκε ἡ «*Φοιτητικὴ Συντροφία*» γεμάτη ένθουςιασμό αλλά και σοβαρότητα. Περιέχει πολλά ένδιαφέροντα όχι μόνο για τούς φοιτητές—και τὴ συσταίνουμε θερμὰ στους Έπτανησίους, γιατί άπ' αὐτούς καρτεροῦμε νὰ ρίξουν νέο αἷμα δημοτικισμοῦ και προοδευτικότητας στη σημερινή σχολαστική και όπισθο-

δρομική κατάσταση των νησιών μας—άλλα για κάθε διανοούμενο.—Στις διαλέξεις της Φ. Σ. μίλησαν ο κ. Γληνός καθώς και ο κ. Δαφνής. Παραρτημα Φ. Σ. βλέπουμε πώς ιδρύθηκε και στην Κέρκυρα.

— Στην «*Πρωτοπορία*» (Μάρτης): «*Η Νεράϊδα*» έθνικό παραμύθι σε τρεις πράξεις του Ψυχάρη, «*ο Γέρο-Παλιαντζής*» ωραιότατο ποίημα του Σκίπη, βιβλιοκρισίες από το Βάρναλη, ένα γράμμα του Roussel που υποστηρίζει κι' αυτός το λατινικό αλφάβητο και μεταφράζει με το προτεινόμενο σύστημα τόν...έθνικό ύμνο.—«*Εν'* ακόμα γράμμα θυμωμένο του Σκίπη προς τον Ξερόπουλο, σχετικό με το θόρυβο της υποψηφιότητας του Νόμπελ. Για μας ο κ. Σκίπης είναι συμπαθέστατος και αξίζει όλο μας το σεβασμό γιατί αγνά και ιδεαλιστικά πάντοτε εργάστηκε κι' εργάζεται για την Ελληνική φιλολογία.

— Στην «*Εχώ της Κεφαλληνίας*» (Δεκέμ.-Ιαν.): «*Διαπρεπείς Κεφαλληνες*», συνέχεια της «*Ιστορίας της Κεφαλληνίας*» κτλ.

— Στόν «*Άγιο Σπυρίδωνα*» Κερκύρας άνταπόκριση από τη Μητρόπολη της Ζακύνθου.

— Καλλιτεχνικότατο το τεύχος 4 της «*Σύγχρονης Σκέψης*». Έξδν από τις ωραιότατες καλλιτεχνικές εικόνες έχει ένα ωραίο ποίημα του Σικελιανού «*Ο χορός του Πινδάρου*», τρία άλλα του Καβάφη, ένα του Ουράνη, μία κριτική για τόν Ίμπσεν του Βάλσα, διηγήματα, σύντομες βιογραφικές σημειώσεις για τόν Σικελιανό, Καβάφη, Χαλκούση (με τὰ σκίτσα των) κτλ. Στο διευθυντή της κ. Βισάνθη εκφράζουμε την τέλεια ικανοποίησή μας.

— Ταχτικώτατη στην έκδοσή της, κομψή, συμπαθέστατη και με συνεργασία πάντοτε αόσση διαλεγμένη ή «*Αλεξανδρινή Τέχνη*» της κ. Ρίκας Σεγκοπούλου. —Στο τεύχος Φεβρ.: Ποιήματα του Χάγερ Μπουφίδη και Ε. Athanassiades, ένα διήγημα του Βισάνθη, κριτικές για τις εκδόσεις από την κ. Σεγκοπούλου, βιβλιοκρισίες, σημειώματα κτλ.

— Στόν «*Άγωνα της Γυναίκας*» δημοσιεύονται ψηφίσματα και γράμματα γυναικών οργανώσεων για την παροχή του κοινοτικού ψήφου στις γυναίκες.

— Στην «*Κέρκυρα*» διαβάζουμε πώς γίνονται φιλολογικές και επιστημονικές διαλέξεις. Και στη Ζάκυνθο;

— Στόν «*Ραδάμανθυ*» συνεχίζεται ή μετάφραση από τόν κ. Α. Ζώη των «*Στροφάδων*» του Josep Ponten.

— Στην «*Ελληνικήν Επιθεώρηση*»: «*Η Μοναχία*», τρίπραχτο ιστορικό δράμα Βυζαντινής εποχής από τη διευθύντρια Εύγενία Ζωγράφου.

— Ένδιαφέρουσα πάντα ή ύλη της «*Δωδεκανησιακής Αύγης*» και της «*Νέας Επιθεώρησης*».

— Στην «*Εφημερίδα των Ειδήσεων*» (Κερκύρας): μία επιστολή του κ. Σπύρου Θεοτόκη πάνω στο πολυθρύλητο θέμα για την κυριότητα του ιερού λειψάνου του Αγίου Σπυρίδωνος. Άρθρο επίσης του Ιερώνος Σ. Βούλγαρη «*Τα άληθινα και νόμιμα δικαιώματα της Ασημίνας Καλοκαιρίτου Βουλγάρας*».

— Πολύ συμπαθητική και όφέλιμη στα παιδιά ή «*Παιδική Ζωή*».—Τη συσταίνουμε θερμά.

— Στο «*Νεολόγο των Πατρών*»: Η διάλεξη του κ. Ν. Λάσκαρη «*Εϋθυμος άνεκδοτική Ιστορία των πρώτων χρόνων της Έλλην. σκηνής*».

— Στην «*Ιθάκη*» (15.1.29): Ιθακήσιοι μέλη της Φιλικής Έταιρείας, «*Δασκαλειό-Άστερις*» κτλ.

— Στόν «*Παρατηρητή*» (Χανίων): «*Η άρχαιολογική Κίσσαμος*» του Γ. Λελεδάκη, έν' άρθρο της Κορηλίας Γράχου «*Ένας Ζωγράφος άνακτιστής*» για τόν Μίμη Πελεκάση.—Η ίδια στο φύλλο της 14 Μαρτίου έχει έν' άρθρο για την Μαριέττα Μινότου «*Πνευματικές όμορφιές*».

— «*Μουσικά Χρονικά*». Πλουσιώτατα σε ποικίλη ύλη, κομψοτυπωμένο με ωραιότατες βινέτες, 50 σελίδες, τό τεύχος Δεκεμβρίου-Ιανουαρίου. Διαλέγουμε: «*Η μουσική έν τώ Έλληνικώ δραματικώ θεάτρω*» του Νικ. Λάσκαρη, «*ο Πλανόδιος μουσικός*» του Ζαχ. Παπατωνίου, «*Μελόδραμα και μελοδραματικά σχολαί*» του Γ. Δαμπελέ, διάφορα μουσικά επιστημονικά άρθρα ειδικών, «*Μουσικοκαλλιτεχνική επισκόπησης του έτους*», όλα τὰ νέα που ενδιαφέρουν τούς μουσικοτραφείς. Τό συσταίνουμε θερμά στους Έπτανήσιους.—Συνδρομή έτησία δραχμές 50.

— Δαμπρά προχωρεί και ή «*Προή*».—Στό τεύχος Φεβρουαρίου, έν' ανέκδοτο ποίημα του Καριωτάκη, άλλο της Ρίτας Μπούμη, πεζά, βιβλιοκρισίες κτλ.

— «*Εφημερίς*» Ζακύνθου.—Προεκλογικό φύλλο που υποστηρίζει την υποψηφιότητα Γερουσιαστή του έγκριτου δικηγόρου και διανοούμενου κ. Νικ. Καποκέφαλου.

— Στο Ζακύνθιο «*Άργότη*» μία βαθυστόχαστη κριτική του διευθυντού του πάνω στο ποίημα του Γιάννη Τσιλιμίσκρη «*Η Δύσις*».—Στό 5ο φύλλο ένα γράμμα του Μαρίνου Σιγούρου στόν κ. Άμπελοράβδη σχετικώς με τό σπίτι του Σολωμού. Άποκρούει την εκεί μετακομιδή των όστών και τη μεταφορά της προτομής. Προτείνει έν' αναγεργή τό κτίριον όμοιον καθώς ήτο εις τὰ χρόνια του Σολωμού.—Νά γίνη ένα σχεδίασμα άναπαραστικόν—ός προς τό έξωτερικόν του ύπάρχει κάποια φωτογραφία και διά τό έξωτερικόν του, πολλοί θά ένθυμούνται την διάταξιν των δωματίων και την ώραίαν του μαρμαρίνην είσοδον. Και άφού άναγεργή νά χρησιμοποιηθή ως μουσειόν των ένδόξων Ζακυνθίων. Έκει νά τοποθετηθούν άναμνηστικά κειμήλια όχι μόνον του Σολωμού, αλλά και τόσων άλλων.—Νά άνευρεθή και νά διαφυλαχθή και κάθε κειμήλιον που θά ένθυμίζει εις τούς μεταγενεστέρους τόν Άνδρέαν Κάλβον, τόν Γεώργιον Τέρτσέτην, τόν Μάτεσιν, τόν Γουζέλην και τόν Στέφανον Μαρτζώκη.—Μπορεί νά άναρτηθούν εικόνες έκείνων που έδρασαν εις τόν τόπον μας από τὰ χρόνια της Βενετοκρατίας μέχρι σημερον, όσοι διεκρίθησαν, είτε ως λόγιοι, είτε ως κληρικοί, είτε ως στρατιωτικοί. Και δέν είναι όλοι άσήμαντοι. Έτσι ο Έθνικός Ποιητής θά φιλοξενήση στο σπίτι του κάθε Ζακυνθινήν δόξα. Νά γίνη έν μικρῷ, κάτι που νά θυμίζει τό Έθνολογικόν Μουσείον των Άθηνών....»

Στό ίδιο φύλλο βιβλιοκρισία γεμάτη πολυμάθεια για τό βιβλίον του Λοβέρδου «*Ο Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος*» από τόν κ. Άμπελοράβδη.—Άπό τόν ίδιο μία ώραία νεκρολογία για τόν πολύκλαστο Καίσαρα Ζέζα.—Έπίσης ή μελέτη του Δε Βιάξη «*Τα καρναβάλια επί Ένετών*» και ένα ποίημα του Βιγκίνη.

— Στη «*Journal des Hellènes*» διαβάζουμε πώς ο κ. Α. Άνδρεάδης άντιπροσωπεύει την Έλλάδα στο Bulletin de l'Academie Diplomatique Internationale.—Η δραστηριότητα και παραγωγικότητα του σοφού καθηγητή είναι άλλη θινά μοναδική.

— «*Νέα Έστία*» (1 Ιαν.) «*Εν' άγνωστο σύγγραμμα του Πλουτάρχου*» από τόν Δημ. Βερναρδάκη, (1η Φεβρ.) έν' ανέκδοτο γράμμα του Λορέντζου Μαβίλη στόν Μ. Τσιριμώκο. Ό ποιητής ζητεί νά πείσουν τόν κ. Άνδρεάδη νά έκτεθή υποψήφιος στις εκλογές του 11 και έν άνάγκη νά τεθεί κάλλη και *άθελά του*, γιατί είναι τό φίλος της Κερκύρας. Πέρασαν 19 χρόνια από τότε.—Μά τώρα με τις γερο-σιαστικές εκλογές ή Κυβέρνηση θάπρεπε νά εκλέξει τό σοφό άντρα άριστίνδην.—Είναι άπαραίτητος.—Στό τεύχος 15 Φεβρ. μία μετάφραση από τόν Μορεάς του Σιγούρου, «*ή Μονή Τενέδου—Κερκύρας*» του Β. Παπαγεωργίου, Ένα χωρίο του Γάλλου Froissart από τό Δ. Ζακυνθινό κτλ.—Σ'έκεινο της 1ης Μαρτίου «*Νεοελληνική ποιήσις*» του Σ. Μενάρδου, «*τό μυθιστόρημα του Καπετάν Κεφαλά*» του Κ. Καροφύλα, «*Σπύρος Περούχης, ο Κερκυραίος λαϊκός ποιητής*» του Γ. Σπαταλά κτλ.—Στό τεύχος 15 Μαρτίου: «*Επ' ευκαιρία των Απόκριων*» του Δ. Δάση.

— Στο «*Libri del Giorno*» (Μάρτιος) διαβάζουμε έν άρθρο του Guido Piovene, με τόν τίτλο «*La Grecia in Turchia*» πάνω στο τελευταίο βιβλίον του μεγάλου συγγραφέα και κριτικού G. Borgese «*Autunno di Constantinopoli*».—Άπ' αυτό βλέπουμε πώς ο Borgese έτοιμάζει έν' βιβλίον πάνω στη σημερινή Έλλάδα.

— Στο «*Libre*» του κ. Roussel, κριτικές για διάφορες εκδόσεις. Σ' ένα άρθρο «*Toujours Solomos!*» μιλεί για τό βιβλίον του Βάρναλη «*Ο Σολωμός δίχως μεταφυσική*» και για την άπάντηση του Σπαταλά.—Κατάληγει πώς ή επίδραση της Γερμανικής φιλολογίας και φιλοσοφίας έβλαψαν φοβερά τόν Ποιητή. Και άπορεί για την άφθονία μελετών πάνω στο έργο του. Πρέπει...νά τόν παραμελήσουμε—λέει—έξδν άν βρεθούν νέα του χειρόγραφα.

— Στο Guida Bibliografica της Alleanza Nazionale del libro (Δεκέμβριος) μία σπουδαιότατη βιβλιογραφία για τό Φώσκολο από τόν Angelo Ottolini.

— Στο «Marzocco» (Φλωρεντίας 17 Φεβρ.) ένα όρατο άρθρο πάνω στο πολύ-κροτο βιβλίο «Con Byron in Italia».

— Στόν «*Αγώνα των Παρισίων*» δημοσιεύονται πάντα σοβαρά κι' αξιοπρό-σεχτα πολιτικά και οικονομικά άρθρα τα άνωτερα Πανεπιστημιακά μαθήματα Πα-ρισίων, φιλολογικές σελίδες με διηγήματα Γαλάτειας Καζαντζάκη, Έλλης Λασκα-ράκη, και Θρ. Καστανάκη κτλ.—Βλέπουμε ακόμα πώς έκυκλοφόρησε ή Β' έκ-δοση των θαυμαστών διηγημάτων του Θράσου Καστανάκη «*Η χορεύτρια κοντεσ-σίνα Φελίτσιτα*» που κρίθηκαν απ' όλους τα καλύτερα του 1928.

— «St. Basil's Greek orthodox church».—Αναμνηστικό τεύχος που έκυκλο-φόρησε στα εγκαίνια της Έλλ. Έκκλησίας του Σικάγου.—Περιέχει σε φωτοτυπία το ποίημα του Παλαμά «*Ρόδου μωσκοβόλημα*», κι' άλλα του Μαβίλη, Ούράνη, Καβάφη, Μιχ. Αργυρόπουλου κτλ.

— Στο περιοδικό «Le Pagine della Dante» (Νοέμ-Δεκέμ.) δημοσιεύεται έν' άρθρο του G. Ceccherelli «*La casa di Foscolo a Zante*» μιιά περίληψη δη-λαδή του άρθρου του Δε. Βιάζη για τη Φωσκολιανή.—Ο κ. Ceccherelli φέρνει πάλι την άμφιβολία—στηριζόμενος στο ένοικιαστήριο συμβόλαιο του Χαριάτη στα 1780—άν στο σπίτι αυτό γεννήθηκε πραγματικά ο Ποιητής.

— Λάβαμε το πρόγραμμα της σαιζόν, που θ' αρχίσει στις 30 Ιουνίου, του Βασι-λικού Πανεπιστημίου της Περγουρίας για τους ξένους. Έναρκτηριο λόγο θα κάμει ο ύπουργός της Παιδείας και θα δώσουν μαθήματα και διαλέξεις οι επιφανέστε-ρες φιλολογικές προσωπικότητες της Ιταλίας. Κυριώτερα από τα μαθήματα είναι : ο 18ος αιώνας στην Ιταλική φιλολογία, τέχνη, ιστορία, και πολιτική κ' επιστημο-νική σκέψη.—Συγκριτική Ιταλικής και ξένης φιλολογίας.—Η σύγχρονος Ιταλία.—Μαθήματα Έτρουσκολογίας κτλ.—Διάφορες ευκολίες και εκπτώσεις γίνονται στα διαβατήρια, εισιτήρια σιδηροδρόμων και βαποριών, και στα μουσεία και βιβλιο-θήκες.

Περισσότερες πληροφορίες μπορούν να ζητήσουν οι ενδιαφερόμενοι από τον Giuseppe Ceccherelli, Zante.

— Στη «*Revue mediterrannée*» (Δεκέμ. 1928 σελ. 611) ο κ. Βάλας γράφει κριτική για την έκδοση του «*Χάση*», από την «*Ελπίδα*» της Ζακύνθου (1927).—'Επίσης και για το «*Φωσκολιανό Δεύκωμα Ζακύνθου*».

— Για την «*Ιόνιο Ανθολογία*» είχε γράψει επίσης στη *Revue Normande* (Φεβρ. 1928) ο άξεχαστος Α. Παρθένης.

— Η Έπιάνησος έχει το ρεκόρ της έκδόσεως έφημερίδων και περιοδικών.

Ανάμεσα στις άλλες έφημερες και μεταξυ των ολίγων που εξακολούθησαν ά-πόσκοπτα την έκδοσή των, ή συμπαθέστατη «*Τελώνιον*» του Άργοστολίου με ύλην έλκυστικήν δια τους Κεφαλλήνας και κείνους που—άγαπουν την έμμετρη σα-τυρική, μπήκε δω και λίγο στο 24^ο χρόνο της εκδόσεώς της.

Θερμό και ειλικρινή συγχαρητήρια.

ERRATA. Ο κ. Θ. Σ. Τζαννετάτος με έπιστολή του μάς παρακαλεί να διορ-θώσωμε τα παρακάτω τυπογραφικά λάθη που γιναν στη μελέτη του «*Πειρατικές έπιδρομές στη Κεφαλονιά*—δυο σχετικές παραδόσεις».

λ. γ. όχι Σαρακήνια (σελ. 8), αλλά ή *Σαρακήνα*, όχι Κάτω-Λειβαδειά (σελ. 11, σημ. α') και Λειβαδιές (σελ. 11 σημ. δ'), αλλά *Κάτω-Λειβαθώ* και *Λειβαθώ*. Όχι Βαρβαρέζος (σελ. 9, 12, 13) ούτε Βαρβαρία (σελ. 10 κλπ.), αλλά *barba-ρέζος* και *barbaria*.

Επίσης τα «*Εισόδια της Παναγίας*» (σελ. 10) αντί στις 21 Δεκεμβρίου, να δια-βαστή στις 21 Νοεμβρίου.

Και τα γλωσσικά: όχι ή ιστορία (σελ. 13), το Saggio storico dell'isola di Cefalonia αλλά ή ιστορία του Saggio.... το σχόλη και (μ) πριν της πρώτης πα-ράδοσις να διορθωθή εις *σκόλη* και *βρί*.

Και τέλος στις παραπομπές των σημειώσεων β' και γ' (σελ. 8) να προστεθί: έκδοσις Βόννης, άφου προηγουμένως γραφή αντί του έλίαςι (σελ. 8 σημ. β') έληίσαιο.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ & ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΓΛΥΚΩΝ ΚΟΥΤΑΛΙΟΥ

ΕΞ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΝΩΠΩΝ ΦΡΟΥΤΩΝ

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Ι. ΒΟΥΡΔΕΡΗ

ΕΝ ΑΙΓΙΩ.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Η πρώτη Άγγλική Ασφαλιστική Εταιρία ΠΥΡΟΣ

Έργαζομένη από το 1720 με Κεφάλαια Ιδικά της

Λίρας 18.000.000.

Πράκτωρ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Προτιμάτε το Γάλα «ΤΡΟΦΟΣ»,

Αποτελεί πρωτίστης τάξεως τροφήν από υγιεινής και θρεπτικής απόψεως, τόσον δια τους μεγάλους έσον και δια τα βρέφη.

Έχει εξαιρετικώς λεπτήν γεύσιν και άρωμα, και διατηρείται επί μακρότατον χρόνον.

Το καλλίτερον αυτοκίνητον είναι

Η ΝΕΑ CHEVROLET

Έξακύλινδρος με την ιδίαν τιμήν της τετρακύλινδρου.

Η Chevrolet διέτρεξε κατά τας δοκιμάς 8,000 μίλλια συνεχώς δια μέσου έρήμων. έλών και παρθένων δασών, από το άκρωτηρίου της καλής Έλπίδος εις Κάϊρον. Κανέν ελατήριον δέν έσπασεν καθ' όλην την διάρκειαν του ταξειδίου. Τοιαυτα υλικά μεταχειρίζεται ή Εταιρία Σεβρολέ.

Αναρριχάται εις βραχώδη μέρη. Υπερνικά όλας τας δυσκολίας. Διέρχεται στα νερά. Έχει όλα τα πλεονεκτήματα, δηλαδή:

Πλουσίαν δύναμιν.—Στιβαρότητα εις το παραμικρότερον τεμάχιον.—Ευκόλιαν χειρισμού.—Ευκόλιαν φορτώσεως και εκφορτώσεως.—Εμπιστοσύνη εις οίανδήποτε συνθήκην εξυπηρετήσεως.—Ευκόλιαν οδηγήσεως και αναυπαυτικότητα.—Τα καλύτερα υλικά και την κα-λυτέραν εργασία.—Ευθνήν λειτουργίαν.—Προσαρμοστικότητα προς τας μεταφορικές ανάγκας σας.—Έφάμιλλον εις αναυπαυτικό-τητα με τα αυτοκίνητα πολυτελείας.

Δια το uto κατά τους πρώτους 9 μήνας του 1928 παρήχθησαν 1,100,723 επιβατικά και φορτηγά αυτοκίνητα Σεβρολέ.

Μεγάλοι ευκόλαιο πληρωμής.

Αντιπρόσωπος εις την Ζάκυνθον
ΣΠΥΡΟΣ ΤΥΡΟΓΑΛΑΣ

